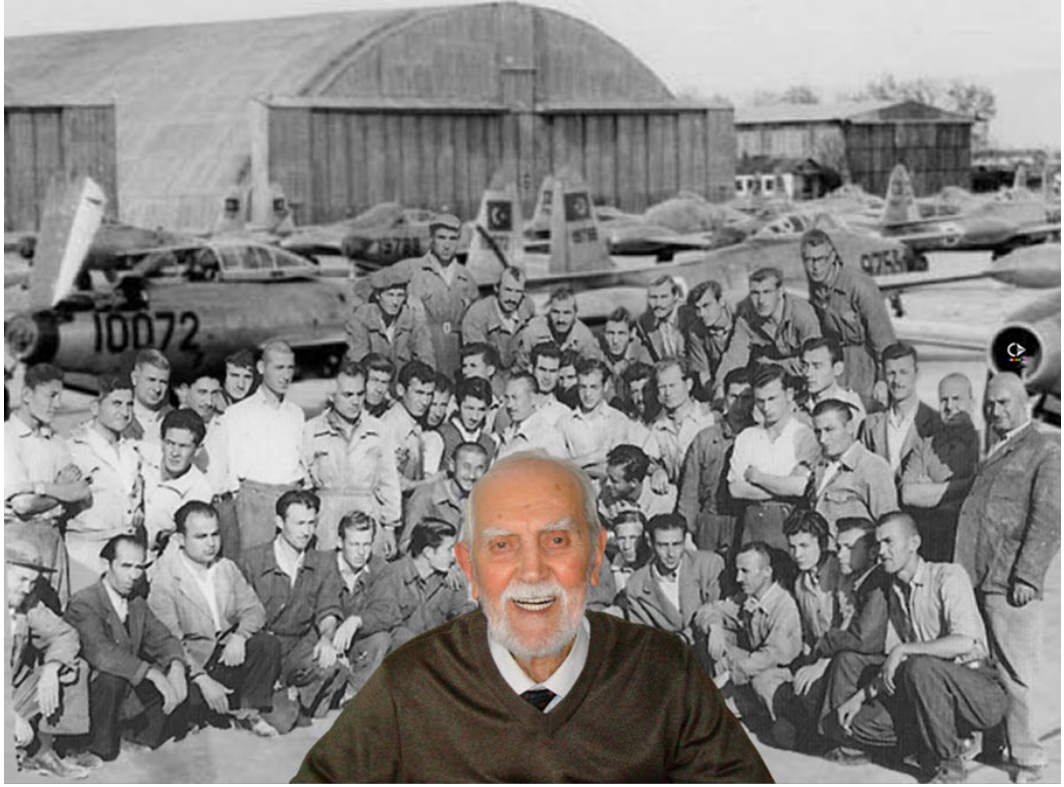

HATIRALAR

(Çocukluk, Gençlik ve Mesleki İçerik)

İsmail AŞANER

Derleyen

Can EREL

Uçak Mühendisi

Ankara
8 Mart 2022

Beni yakından tanıyanlar, çeyrek yüzyıl görev yaptığım Eskişehir Tayyare Fabrikası (ETF - zaman içinde Hava İkmal Merkezi, Eskişehir İkmal Bakım Merkezi, görev yaptığım zamanda da 1'nci Hava İkmal Bakım Merkezi olarak anılan son düzenlemeler ile de 1'inci Hava Bakım Fabrika Müdürlüğü) ve bu fabrikadaki çalışma arkadaşlarımla benim için taşıdığı önem ve önceliği bilir...

...bir işyeri olmanın ötesinde bir enstitü ve mesleki sosyal çevre olarak gördüğüm ve benim için, okullarım kadar değerlidir, o yüce endüstriyel çınar...

Her biri, görev yerleri ile ilgili benim gibi düşündüğüne inandığım, Hava Kuvvetlerinde subay olarak görev yapan "Havacı Mühendisler" ile ilgili yaptığım bir araştırmada Malatya İkmal Bakım Merkezi ile ilgili ayrıntılar ararken, ETF yıllarımızda beraber çalıştığımız teknisyen arkadaşım sevgili Abdullah BAŞ bir anı kaydından bahsetti...

...Eskişehir Çırak Okulu mezunu olarak Eskişehir Tayyare Fabrikasında 9 Temmuz 1941-28 Ekim 1971 tarihleri arasında görev yapan, T.O. tercümelerini yapıp iş planlarının ilk sürümlerini oluşturan, bu iş kolunda sendikal faaliyetleri başlatan ve yöneten takımlarda yer alan, Haziran 2020 ayında Eskişehir'de evinde vefat eden İsmail AŞANER büyüğümüzün "Hatıralar" isimli ve ayrı sayfalarla bilgisayara işleyerek hazırladığı dokümanda fabrikamızın geçmiş yapısı ve işleyişi ile ilgili oldukça dikkat çekici bilgi ve veriler de mevcutmuş...

İlk önce görüp, incelemek istedim.

Özel hayat ve mesleki gelişim anıları karışımı bu değerli dokümanın son paragrafı,

"87 yaşıma kadar hatırlayabildiklerimi yazmaya çalıştım. Bilhassa gençlerin okuyarak bir ilham alırlar düşüncesindeyim. Okuyan herkese kalpten sevgi ve saygılarımı sunar "Sürçü lisan etti isem af ola!" diyerek, teşekkür ederim!"

şeklinde çok net ve açık bir beklenti belirtiyordu. Ayrıca, Cumhuriyet ilk yıllarında toplumun ve eğitim sistemini merak edenler için de ilginç gelebilirdi; ancak, özel hayata yönelik bölümlerindeki ayrıntılı içerik, tamamını düzenlediğim bu metnin açık kaynakta yayımının doğru olmadığını düşündürdü...

...ve Hatıralar dokümanında çok özel kişisel ayrıntıları içeren kısımları ayıklayıp atlayarak, çocukluk, gençlik ve meslek ile ilgili bölümlerle bu dokümanı derledim.

Orijinali 50 sayfa olan bu metnin, aslına sadık kalınarak ilk düzenlemesini yaptıktan sonra, değerli meslektaşım sevgili Bülent Selim VEZİR'in katkıları ile metnin son taslağını hazırladım hazırlandı, zaman içinde, yine sevgili Abdullah BAŞ'ın desteği ile temin edebildiğim fotoğrafları da yerleştirerek dokümana son şeklini verdim; çocukluk, gençlik ve meslek özel içeriği ile bu özel Hatıralar dokümanını hazırladım...

...bu sürece katkı ve destek sağlayan değerli arkadaşlarıma Can-ı gönülden teşekkür ederim.

İsmail AŞANER büyüğümüzün ruhuna huzur verecek ilhamlar alınabileceği keyifli okumalar dilerim...

Can EREL
Uçak Mühendisi

HATIRALAR

(Çocukluk, Gençlik ve Meslekt İçerik)

İsmail AŞANER

Eskişehir Güllük (Hamidiye) mahallesinde 05 Aralık 1925 (22 Teşrinsani 1341) tarihinde dünyaya gözlerimi açmışım. Babam Ferhat (Sait-Hanife) ve Annem Selime'den (Hüseyin-Zahide) doğma...

Babamın annesi Hanife ile Annemin annesi Zahide büyükanneleri hiç görmedim. Babam 5-6 yaşlarında, Annem ise kızken annelerini kaybetmişler. Sait dedemin ikinci hanımı Sebile'ye büyükanne derdik o da beni, "Paşa" diye severdi. Hüseyin dedemin ikinci hanımı Vahide'ye de, büyükanne derdik. Kırmızı yanaklı çok güleç yüzlü idi. Hepsi Hakkın rahmetine kavuştular. Mekanları Cennet olsun. Babam 1896 yılında, Bulgaristan'ın Şumlu İlının merkez köylerinden Işık köyde dünyaya gelmiş, Sait dedemin bana naklettiğine göre, lakabları Karaömeroğullar olup, Dedelerimiz Sait, Ömer, Süleyman, Mahmut ve babamın dedesi Ferhat imiş. Babam 2 yaşında iken, yani 1898 yılında Türkiye'ye göç etmişler.

İlk olarak, Eskişehir'in merkez köylerinden Çukurhisar'da ikamet ettiklerinde, Sait dedemiz demiryolları çavuşu olarak çalışmaya başlamış. 1914-1918 birinci cihan harbi sonrası Kurtuluş harbinde Eskişehir'de demiryolları vagonlarında ikamet ederlerken, her sabah saat 8:30 sıralarında Yunan tayyaresinin bir iki bomba atıp gittiğini annem anlatırdı. Yunan ordusunun Eskişehir'e gelmesinden öncesi, Sait dedem, hanımı Sebile, çocukları Fatma, Mehmet ve Mustafa ile babam ve annem trenle Ankara'ya göç ederler.

Amcalarım; Mehmet ve Mustafa'nın sünnetleri Ankara'da yapılır. Babam Kayaş ile Ankara arasındaki Dekovil makinistliği yapmış. Annem 1899 yılında, Bulgaristan'ın Şumnu ili'nin merkez köylerinden Senebirlik'de dünya gelmiş. Annemin ifadesine göre, Türkiye'ye ilk göçlerini, Bursa'nın Orhangazi (Kırmastlı) kasabasına yapmışlar. İkinci göçleri Eskişehir olmuş. Annemin kardeşleri; Şerif dayımız, Peruze, Azize, Zekiye (Adaviye) teyzelerimiz, Mehmet dayımız olarak altı kardeşler. Mehmet dayımız bağırsak dolaşmasından genç yaşta vefat etmiştir. Kurtuluş Harbi sonrası Eskişehir'e dönmüş. Babam metrekaresi 1 liradan (altınpara) 152 liraya aldığı arsaya iki katlı ahşap bir ev yaptırmış. Ayşe isimdeki ablamız boğmaca'dan vefat etmiş. 1923 yılında Fethiye ablam doğmuş, 1932 yılında Kardeşim Remziye, 1934 yılında da kardeşim Remzi doğmuştu.

Bizim evden ileri hiç ev yoktu. Sarısu deresine kadar çayır, topçu askerleri talim yapıyorlardı. Kısa boylu bir çavuşun zıplayarak bir askeri tokatladığını hatırlıyorum.

Ben annemden, 3 yaşına kadar süt emmişim. Hatta bize misafir geldiğinde, anneme misafirler görmeden süt emmek işareti yaptığımı annem anlatırdı. Muttallıp köyünden bir nine eşiği ile bize süt, yoğurt ve yumurta getiriyordu. Ablam Fethiye'ye ve bana, annem her sabah, yumurta sarılı sütümüzü içiriyordu.

Babam akşam işinden geldiğinde, bahçemize çok itina gösteriyor. Ercailler (menekşeler) ve çeşitli çiçekler, meyva ağaçları. Bilhassa kayısı ve armut çok şekerdi. Fethiye ablam hocaya gidiyordu. Bir çarşamba günü annem, pazara giderken yanında, oturacağım bir minder ile (Muhittin Ötügen'in teyzesi olan) hocaya beni de götürdü. Hoca ayağından rahatsız, uzun bir saz sopası vardı. Ancak bir gün Elif-b dersi alabildim. Çünkü, ertesi gün zaptiyeler gelecek diye bizleri içeri almadılar. 4-5 yaşlarında idim.

İlkbaharda konu komşu toplanılarak, kilim ve pala yıkamaya Sarusu deresine gidiliyordu. Bir ara Seniye yengemin annesi Fatma Hanım teyze, boş sigara kutusunu dereye attı. Bizler o kutu kapakları ile oynadığımızdan, kutuyu almak için dereye atladım. Dere beni sürüklemeye başladı. Annem beni görmesiyle o da suya atlıyor. Kum alınmış çok derin yerden annem de zorlukla çabalayarak kurtuluyor. Ben o sıralarda ölüyorum dediğimi hatırlıyorum. Tam derenin dönemecinde annem beni yakalıyor ve beni dışarı alıyorlar. Beni baş aşağı yaptıklarında yutmuş olduğum dere sularının akmasını halen hatırlıyorum. Sarisu deresinin üst tarafı rençber Rıza'ya ait ekin tarlalarını bekleyen at üzerinde, eli kırbaçlı Arap bir korucusu vardı. Çiğdem toplamaya (şimdilerde Esentepe Ortaokulunun olduğu yere) Küçükbayır'a arkadaşlarla giderdik. Muttallıp köyünün önü tamamen köylünün harman yerleriydi. Öğük ötesinde de, sonbaharda at koşuları yapılıyordu.

Babam paso çıkarmıştı, tren ile ilk önce Bilecik de babamın arkadaşı makinist Ahmet amcaların istasyon binası üzerindeki lojmanlarında misafir kaldığımızda tanıştık. Hanımı Hatice yenge, oğlu Sezai kızının adını hatırlayamıyorum. Birkaç gün sonra yine trenle İstanbul'a hareket ettik. Haydarpaşa istasyondan karşıya kayıkla geçiliyordu. Babam, annem, ablam, ben ve bir de sakallı nur yüzlü kayıkçı ile karşıya geçmek için yaşlı dede kürekleri çekerken, uzak mesafeden bir büyük geminin dalgaları, kayığımızı sallamaya başladı. İhtiyar kayıkçı, korkmayın bir şey olmaz dese de, hakikaten çok korkmuştuk. Sağ salım olarak Sirkeci'ye ulaşabildik. Cankurtaran'daki (Ağırkapı) Hafız Hüseyin Atalık dayılara misafir olduk. Kayınpederi nur yüzlü bir dede, hanımı çok kapalı, çocukları Selahattin, Nurettin yaşları bana yakın. Evleri çok büyük yanında da, tekstil fabrikaları var. İşçiler vardiyeli olarak gece gündüz çalışıyorlar. Babam bizi alışveriş yapmak için çarşıya götürdü. Esnaflar dükkanlarının önünde müşteri davet ediyorlardı. İsteğim üzerine babam bana bir Yoyo oyuncağı aldı. Eskişehir'e geldiğimizde aynısını yaparak Mehmet dayıma sattırtmıştı.

Birkaç gün sonra yine tren ile, Arifiyede aktarma olarak Adapazarı merkez köyü Tavuklar'da, babamın dayısı Kadir dayımlara misafir olduk. Dayımız tütün kaçakçılığından hapiste bulunuyordu. Hanımı, yenge, oğlu Mehmet 4, kızı Zela 2 yaşlarındaydı, büyük kızı Fethiye evli, yakın köyüne öküz arabası ile giderken sağanak bir yağmura tutulduk. Selin bir aralık arabamızı sürüklediğini hatırlıyorum. Kadir dayımın evi ahşap direkler üzerine yapılmış tuvaletinden aşağıya dışkılar düşüyor. Yerlerde o güzelim ferik elmalarını öküzler, bardak eriklerini de kazlar yiyordu. Kazların tıslamaları halen kulaklarımda. Her taraf mısır. Ekmeklerini, mamaligalarını mısırdan yapıyorlardı. Bir müddet sonra Eskişehir'e tren ile döndük.

Ablam Fethiye Gazi İlkokulu'na başladı. Ben okula gitmeden babam bana okumayı ve de yazmayı öğretmişti. Her gün babamın Son Posta gazetesini okuyor ve majüskülü yazılar yazabiliyordum. Babam beni de Gazi Okuluna kayıt yaptırmak istediğinde, yaşımın küçük olmasından, kabul edilmedim.

Necatibey İlkokulu yeni açıldığında, 1932-1933 ders yılında 33 numarayla kaydım yapıldı. Halise halamın oğlu İsmail'in No. su 31, Bozacıların Kemal'in numarası ise 32 idi. Necatibey İlkokulu 1'inci sınıfını Muttallıp Caddesindeki Mamure Camiine bitişik altı bodrum olan tuğla bir binada okuduk. Halamın oğlu İsmail'in amcasının oğlu Hasan ve yaşı bizden çok büyük Sıtkı ağabey ile aynı sınıfta muallimimiz bir hanımdı. Necatibey İlkokulu'nun Bağlar tren geçidine yakın iki katlı yeni binasında 1933-1934 ders yılında 2'nci sınıfta öğrenimize devam ettik.

Necatibey İlkokulu Müdürü İsmail Hakkı Eke'nin oğlu Fahrettin de bizim sınıfın talebesiydi. İsmail Hakkı bey Çarşamba günleri bizlere ahlaki kurallar üzerinde (karşılıklı sevgi, sofrada nasıl oturulur, hatta tuvalete giriş-çıkış gibi) pek çok nasihatlerde bulunuyordu. Bir çocuğun alfabeden önce, Allah sevgisinin ve korkusunun beynine sokulmasının gerekli olduğunu; bir de arkadaşın iyi seçilmesinin gerekli olduğunu savunurdu; çünkü, insan küçük yaşta fotoğraf makinası gibi gördüğünü hemen alıyor.

Yaz tatilinde bakkal Musa ağabeyinin dükkanında çıraklık yapıyordum. Babamım verdiği 25 kuruşu Musa ağabey bana haftalık olarak veriyormuş. Karşı köşemizde Arnavut Ahmet ağanın (Dokuzcanlar) sebzezi dükkanı vardı. Bir kilo dolmalık biberin 40 paraya (1 krş.) satıldığını hatırlıyorum. 5 para, 10 para, 20 paranın kullanıldığı, 5 parayla üç adet bombom şekerini sattığımızı hatırlıyorum.

Akşamları yemek almaya Musa ağabeylere gidiyorduk, hanımı Emine abla yemeği hazırlarken ben de oğlu Hamdi'nin beşiğini sallıyordum. Musa ağabeyin evi Bağlar caddesindeki Zekiye teyzemlere yakındı. Sakardan her Allah'ın günü, katırlarla sebze-meyva, öküz arabaları ile de yakacak odun getiriliyordu. Satışlar Sakarya caddesinde yapılıyordu.

Necatibey İlkokulu 3'ncü sınıfta (1934-1935) iken muallimimiz İsmail bey (sonradan Atatürk Lisesinde beden terbiyesi hocamız da yaptı) bizlere İş Bankası'ndan tasarrufa teşvik için, 250 kuruşa birer madeni kumbara aldırdı o günler de...

Yerli Mallar Haftası Kampanyasında fındık, üzüm ve incir sergileniyordu. Yine o günlerde soyadı konuşuluyordu. Muallimimiz bizlere soyadı almamızı önerdiğinde, benim soyadım Öztürk, Fahrettin'in Özdemir olduğunu hatırlıyorum.

Köprübaşındaki Belediye o günlerde Krung-Clup olan binasının balkonuna çıkan Sovyet Ordusu pilotlarını alkışlamıştık. Yine İran Şahı Rıza Pehlevi gelmişti. Bizleri okul olarak İstasyon Caddesinde sıraladılar. Atatürk ve Şah Rıza Pehlevi açık bir otomobil içinde önümüzden geçerlerken alkışladık. Atatürk ve Şah bizleri selamlamıştı.

Mehmet-Mustafa amcalarımın çivili-dikişli yemeni yaptıkları Piring hanı karşısında dükkanları vardı. Bu dükkânda tatilde çıraklık yaparken 100 paraya 3 tane susamsız simit aldığımız, boyu simit sepeti kadar onbaşı diye çağrılan yüzü nurlu bir dede vardı. Arka sokaktaki Dursun ağanın ocağından çay söyler gevrek simitlerimizle içerdik. Müşterinin verdiği ilk sigara içişimde mide bulantısıyla kasiyen (istifra) yaptığımı hatırlıyorum.

Necatibey İlkokulu dördüncü sınıfımızın (1935-1936) en küçüklerinden idim. Babam o günlerin yaşantısına göre bana fevkalade bir sünnet düğünü yaptı. Hediyelerimden ağız mızıkamı hiç unutmam. Yalnız o yıl sınıfımı geçemedim. Tatilde komşumuz Terzi Hasan Basri'nin dükkânın da çıraklık yaptım. Sonra 1936-1937 yıllarında yine 4'üncü sınıftayım. Çok çalışarak "Pekiye" derece ile sınıfı geçtim. Tatilde Doğan Tuğla ve Çift Kurt Kiremit Fabrikasında çalıştım.

Necatibey İlkokulu 5'inci sınıf olmadığından, 1937-1938 ders yılında bizleri Sakarya İlkokuluna gönderdiler. İki tane 5'inci sınıf vardı; bizim muallimimiz Necmiye hanım, diğer sınıfın muallimi ise Perihan hanımdı, Baş Muallim ise Muhittin bey idi. Arkadaşım diğer sınıftaki Muhittin Ötügen idi. Zait amcam kızı Nazmiye bizim sınıfın talebesiydi. Aynı sırada oturduğumuz Safa oteli sahibinin kızı İffet sarışın güzel bir kızdı.

Sakarya İlkokulu birinci sınıfı muallimi raporlu olduğundan, Necmiye hanım beni görevlendirdi. Okulumuzun yeni talebelerine hafta boyunca alfabeyi tanıtmaya çalıştım. Necmiye hanım beni seviyor, Çarşamba günleri öğleden sonraları okula geldiğinde yaşça büyüğümüz Tevfik disiplini sağlıyor; bende genellikle tarih, coğrafya derslerini mütalaa ediyorduk. Okulca sinemaya gittiğimizde öğretmenim beni yanından hiç ayırmıyordu. Evi Tekke Caminin yakınındaydı, bir şey aldığında ben götürüyordum. Muallim hanım annemle görüşmek istedi. Annemin yerine ablam Fethiye'ye benim tahsilime devam ettirilmemi söylemiş. Sakarya İlkokulu'nda okul numaram 548 idi. Mezun olduktan sonra tatilde Manifaturacı Ahmet ağabeye çırak oldum.

Atatürk Lisesi'nde 1938-1939 ders yılında 1-M sınıfında yabancı dil İngilizce, tam gün derslere başladık. Muallimlerimizden hatırladıklarım Türkçe Cemal bey, Tarih Fahri bey, Coğrafya Fuat bey, Tabiat Bilgisi Handan hanım, Riyaziye (Matematik) baston yutmuş Kemal bey, Resim Mazotla, Beden Terbiyesi Hüsnü bey... İngilizce muallim Enver Kalaklı sınıfa girdiğinde "Stand up!" deyince ayağa kalkıyor, "Bow!" deyince eğilip selam veriyoruz, "Sit down!" deyince de yerlerimize oturuyorduk. Arka sıralarda iki seneliklerden Mahmut'a (Sonra Eskişehir 1'inci Hava Kuvveti Badosu'nda Albay oldu) "Read Mahmut!" diye hitap ederek, kürsüsüne oturup İngilizce Mükâleme (karşılıklı konuşma) kitabının yazımına devam ediyor, inanın bizlerle hiç ilgilenmiyordu. Mahmut'a devamlı okuturdu; sonunda 81 kişilik sınıfın yarısı İngilizceden şifahiye ve sonradan da ikmale kaldık. Olan oldu; tek dersten sınıfta kaldık. Benim diğer ders notlarım Riyaziye 9, diğer ders notlarım 5'in üzerindeydi. Lisedeki Okul numaram 1642 idi. İngilizce hocamı tamamladığı Mükâlemeli İngilizce kitabını 125 krş. karşılığında bizlere sattı. Sonraki yıl, 1939-1940 ders yılında 1-H sınıfında İngilizce hocamız Hamdi bey oldu. Fakat bir dersten sınıfta kalmamız, aynı durumumda olan arkadaşlarla bizi çok etkiledi ve okuldan soğutmuştu.

O tarihlerde bugün ki, Deliklitaş Mahallesi pırasalık, lahanalık ve mısır tarlaları idi. Şimdiki Hamidiye Sokağı boyunca doğuya doğru Akar Deresinden oluşan koldan sulama yapılıyordu. Kış günleri tarlada mısırların kurumuş saplarını yakarak ısıniyorduk. Bazı günler şimdiki Şahin Tepesi arkasındaki mağaralara çıra yakarak giriyor, sözüm ona, araştırmalar yapıyor, tabiatıyla yüzümüz, gözümüz çıra isisi oluyor eve geldiğimde annemin "Ne o, yüzün gözün kara olmuş?" sorusuna cevaben sınıfın sobasının tüttüğünü söylüyordum.

Okul devamsızlığımız devam ederken çift tedrisata göre ben öğleden sonra okula giderken sabahçılardan Hilmi Cavcar'dan babamın okula geldiğini öğrenince korkudan eve gitmeyerek o günün gecesini Tren İstasyonu bekleme salonunda geçirdim. O gün Mehmet amcam askere uğurlandı. Ve yine o gece Erzincan'daki şiddetli bir zelzele çok canların kaybına sebep olmuştur. Sabah olduğunda büyükannelere gittim. Karnım çok acıkmıştı. O kahvaltıyı yıllarca unutamadım. Babam saat 6:30 da işe gittiğinde eve gidebildim. Birkaç saat sonra babam eve geldi. Bana okula gidip gitmeyeceğimi defalarca sordu. Korkudan cevap veremiyordum. Öğle yemeği sonrası babam "hazırlan okula gideceğiz" demesiyle peşine takıldım. Babam önde ben arkasında, Hamam yolunda giderken, Kireççiler Sokağına sapıverdim. İşte bu hareketimle istikbalimi mahvettim. Babam bir zaman sonra kaçığımı anlıyor ve eve dönüyor.

Eve geldiğimde beni karşısına alıp "Sen okumayacaksan kendine iş bul" dedi. Ben de, İş Bankası kumbaramın kapağını açtım, içindekileri sermaye yaparak, o kış sabahları fırından simit alarak sokak, sokak simit sattım. Bir zaman sonra Hüsnü dayım Köprübaşı'nda Belediye binası altında terzi Naşit ustaya beni çırak olarak verdi. Dükkânda çeşitli elbiselik kumaşlar, üst katta da dikiş makinaları vardı. Bana dükkâna müşteri geldiğinde, dikiş makinalarını çalıştırmamı tembihledi. Müşteri kumaşı beğendiğinde Naşit usta müşterinin ölçüsünü alıp prova gününü bildiriyor. Ben de Naşit ustanın kestiği ceket kumaşı Köprübaşındaki Sizin Sinema karşısındaki Ali ustaya, pantolon kumaşını da şimdiki Köprübaşı dolmuş durağı kahvesinin olduğu yerde dükkânı olan Ali ustaya götürüyordum. Bitişliğimizde şimdi Büyük Şehir Belediyesinin reklamlarını yaptığı yerde o zamanlar Yıldız Kahvesi vardı. Karşımızda zamanın ekabirlerinin tıraş olduğu meşhur Berber Besim yanında

Tüccar Yusuf-Cemal'ler onun yanında Hakkı Çavuş'un havuzlu kahvesi. Sağımızda bayii İsmail Tezver ve altında Abdurrahman beyin matbaası. Yusuf Cemallerin üstünde sanatkarların Şarkı okuduğu içkili lokanta vardı.

Naşit Usta dükkandaki kumaşları Sıtkı Baykal'ın dayısına satarak Bursa'ya gidince, Bayii İsmail Tezver beni çırak olarak aldı. İkinci Cihan Harbi devam ediyordu. İsmail Tezver askere gitmemek için, İtfaiye Kumandanı Hıfzı beyin açtığı motor kursuna katılarak Tayyare Fabrikasına motorcu olarak işbaşı yapmıştı. Dükkânda ihtiyar babası (Dede) sandalyede bir elinde bastonu diğer elinde tespihi ile bana nezaret ediyordu. Her gün Tekelden (İnhisar) 20 kg. sigara bazen içki de alıyordum. Ayrıca Tayyare Piyango biletini satıyorduk. Şimdiki Köprübaşı İş Bankası girişinde Halk evinin altında Mazhar Özbil'in dükkânında aynı bilet satılıyordu. Yıldız kahvesine o günlerin eşrafı geliyordu. Bunlardan Belediye Reisi Kara Kâmil her akşam bir 152'lik rakı ile 2 paket Yenice sigarası alıyordu. Kimin ne sigara içtiğini ezberlediğim için istemeden takdim ediyor. Tabii bu tutumum hoşlarına gidiyordu.

1940 yıl başına birkaç gün kala, T. C. Ziraat Bankasından aldığımız Tayyare Piyango biletlerinden satılmayanların bir gün önceden Veznedar Sabri beye iadesi gerekiyor, o da bileti yıldız şeklinde delerek iptal ediyordu. Elimizde kalanları satarız diye iade etmedik. Yılbaşı akşamı kalan biletlerden bir kısmını alarak o günlerde şehrin mesire yeri olan tren istasyonunda peron ve kahvelerde dolaşarak, elde bilet sattım. Satamadığım 6 biletten birisine 200 lira ikramiye çıktı. Patron bana 25 liraya, parçalı şapkalı, kırçılı kahverengi bir takım elbise yaptırdı. Haftalık 1 liraya çalışıyordum. İttiğim Halk sigarasının paketi 8 kuruştur. Serkidoryan, Hanımeli, Bafra, Tütün gibi sigara çeşitleri satıyorduk. Kibritleri Tuzcu İsalardan alıyorduk. Açıktan şarap da satıyorduk.

Bir akşam Hava Hastanesi doktoru Albay, Dede ile muhabbette, dükkân tavanındaki örümcek ağlarının yok edilmesini önerdi. Elimde uzun saplı bir süpürge ile ranzanın üzerinde çalışırken arkamdaki çıplak elektrik teline temasımla çarpılarak, matbaa girişi üzerindeki kontrplağı yırtarak aşağıya düşüp bayılmışım. Kendime geldiğimde, şükürler olsun kırık ya da çıkığım yoktu, sadece elim yüzüm sıyrılmıştı.

Ülkü İlkokulu Müdürü de Dede ile muhabbet ederdi. Atatürk Lisesi'nden ayrılırken herhangi bir belge almamıştım. Bir diplomaya ihtiyacım olur diye, müdüre okul dışından bir diploma almak istediğimi söyledim; "Dilekçe ile müracaat yap!" dedi.

İmtihan olup ilkokul diplomasını aldım. Arkadaşlarım Kâmil Alpay, Şaban Düzgüner ile Tayyare Fabrikası çırak imtihanına katıldık; 9 Temmuz 1941 tarihinde 48 krş. yevmiye ile işbaşı yaptık. Fabrika Sicil Numaram 1366 idi.

Zat işleri memuru Reşit Kaygan bizleri atölyelere dağıttı. Kamil İmalat, Şaban Oto Motor Atölyesine, Mustafa Özen, İzzet Ciritçi, Hüseyin, Muammer ve beni de Teknik Kontrol Servisine verdiler. Teknik Kontrol Şefi Orhan İgot kâtipi Mustafa Öntaş beni Falcon Atölyesi baş kontrolörü Naci Atik'e götürdü. O da beni, atölye Ustabaşısı Kemal Sezener'e verdi.

İlk isim; atölye çırakların dan Hüsnü Kocal ile bakımı tamamlanan Falcon tayyaresinin pilot ve arka rasit bölümünün temizliğidir. Hüsnü önde ben arkada siperliklerimizi kapattık. Benzinli üstüğü ile temizlikte şarkılar mırıldarken benzin kokusu bizi fena surette sarhoş etmiş. Ustalar bizi baygın halde çıkarmışlardı. Ben kaporta postasının çırağı idim. Atölye önünde sehpa üzerinde kamuflajsız pırıl, pırıl santral kanatlı bir Falcon gövdesi. Halim ustam "1938 yılında Mareşal Fevzi Çakmak fabrikaya geldiğinde kendisine göstermek için yapıldı" demişti. Gerçekten o tarihlerde Dökümanede Oto Pistonu ve segmanları, Lastik Atölyesinde çeşitli cantaların imali yapıyordu. Halim usta ile beraber Falcon Tayyaresinin uçuşunda pilotuna iniş takımlarının açılıp-kapandığını gösterecek kanat üzerinde girip-çıkan mihaniki bir müşir çubuğun iniş takım kaportasına takviye ve montaj tadilatını yapıyorduk. Bakıma gelen tayyarelerde, yapılacak işleri içeren bir protokol kutusuna atölye teknik kontrolce asılıyordu. Yapılan işler, bu protokole Teknik Kontrolce işlenip, Teknik Kontrol Servisine götürülüyordu. Serviste, tayyare iş durumlarını ufak tayyare maketleri ile gösteren tablo da vardı. Kâtip izinliyken, tablodaki değişiklikleri ben yapıyordum, daktilo yazmasını da öğrendim. Servisin postası Halil ağa getir götür ve temizlik işlerini yapıyordu.

Curtiss-Wright CW-22 "Falcon"
(Eskişehir Tayyare Fabrikası)

Altı ay sonra Filit, Gotha, Şimolik, Magister, Oxford ahşap tayyarelerin bakımı yapılan B Tayyare atölyesine verildim. Teknik Baş Kontrol Hakkı Tanır'ın titiz bir tavı vardı. Beni Kazım ustanın teçhizat postasına verdi. İhsan Atabay ve Ahmet Çalışkan ile çalışıyorduk.

Hiç unutmam, Bir Bizley Tayyaresi inişte dekovil vagonlarına çarparak durdu. Oto motor tamir atölyesi yanındaki vinç arabasına paraşütü ile takılıp asılı kalan astsubay alevler içinde çığlıklar atıyordu, itfaiye kumandanı Muammer beyin "Tayyarede mermiler patlıyor, yere yatın!" demesi üzerine astsubay göz göre göre yanmıştı. Bizler yakındaki depoyu boşaltmaya çalıştık.

O günlerde, sıklıkla uçak kazaları oluyor bazı ustalar bunu fabrikaya bayan işçi alınmasına yorumluyorlardı.

Atölyelerde kışın sobalara kömür getirilmesi, sobanın yakılıp söndürülmesi, akşamları ustaların eline sıcak su dökülmesi çırak görevlerindendi. Dekovilde ustaların oturacakları yerler vagonda yazılıydı, ancak

çıraklar aralarda ayakta hareketsiz duruyordu. İkinci Cihan Harbi dolayısıyla 1335'den 1339'a beş tevellütlülere kadar Harp Sanai Erleri atölyelerde çalışıyorlardı.

Ayrıca fabrikanın bir sivillerden kurulu İtfaiye teşkilatı vardı. Fabrika personeline sıkça yangın kursları, alarm verildiğinde de, sığınaklara girme tatbikatları itfaiye çavuşlarının nezaretinde yapılıyordu.

Ekmek vesika ile, atölyede bedenlen çalışanlara ağır işçi karnesiyle bir ekmek, Büro ve Teknik Kontrol Servisi personeline karne ile yarım ekmek veriliyordu. Bu servisin çırakları bizler atölyede çalıştığımız halde yarım ekmek alıyorduk. Marangoz atölyesi Teknik Kontrolü Ahmet Can'ın bir sabah şeker yerine kuru üzüm, ekmek yerine leblebi ile kahvaltı yaptığına şahit olmuşumdur.

Mustafa Kemal Mahallesi Muhtarının desteği ile arkadaşlarla bir futbol kulübü kurduk. Antrenmanları taştan sadece dört duvarı olan (Atatürk Stadı) sahasında yapıyorduk. O günlerde, Eskişehir Demirspor; İstanbul takımlarından Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş'ı ve İzmir takımı Altay'ı yenerek Türkiye Şampiyonu olmuştu. Demir Spor Güreş ve Bisiklet müsabakalarında da şampiyonluklar kazanıyordu.

Fabrika Müdürü Şevket Bey her gün mesai sonu sahada atletlerin dahi antrenmanlarını takip ediyordu. Uzun atlama yaparken bir atletin ayağını kırıldığını hatırlıyorum.

1942 yılında, Fabrikamız çırakları için kurs açıldı. Derslerimiz atölyelerin mühendisleri (Teknik Resimi İbrahim bey, Matematiği Ragıp Gönen, Teknoloji Münir Tevfik Güçlüer, Tayyare-Motor Orhan İgot, Malzeme Hüseyin Pala, Fizik Mümtaz Külünk, Mihaniki Hüseyin Yeğin) tarafından veriliyordu. Derslere öğleden sonra yemekhanede devam ediyorduk. İkinci yılı yeni açılan Çırak Okulu talebeleri ile beraber okuduk. Bu yıllarda 1923, 1924 ve 1925 doğumlu çıraklar için Dikim atölyesinde yapılan Mükellef elbise (Manevra kayışlı İzci Elbise) si için 10 ay 2.5 Lira maaşımızdan kesildi.

Komutanımız Gnl.Md. Mülhak'ı İhsan Bey ile spor antrenörleri Adil ve Muzaffer beylerin nezaretlerinde fabrikanın top sahasında talim yaparak 1943 yılında Atatürk Lisesi önünde yapılan Cumhuriyet bayramı resmi geçidine katıldık.

1942-1944 yılları çırak kursu bitirme belgesini alarak doğrudan 1'inci sınıf işçiliğe terfi ettirildik. B Tayyare Atölyesinde Meydan postasındaki Teknik Baş Kontrol Ferit Tiftikçi'nin emrine verildim. Burada atölyelerden bakım sonrası gelen tayyarelerin yer ve uçuş tecrübeleri yapıyordu. Ahşap Tayyarelerin pervanelerini insan eli ile çevrilerek çalıştırılıyordu. Pilot mahallindeki makinistin Ateş komutu ile çok kere pervane çevirmişimdir. Meydan makinistlerimiz Kemal Eken ve İsmail Adalı idi.

Tecrübe uçuş pilotu Bezetel avcı Tayyareleri için Sivil Pilot Halim Canko (Kurtuluş Savaşı pilotlarımızdan) ile Falcon eğitim tayyareleri için talim gurubundan aldığımız Baş Gedikli Şakir Kartal, Hainkel bombardıman tayyareleri için 1'inci Hava Üssünden Baş Gedikli Gündüz Tezel (Adnan Menderes'in İngiltere'de düşen tayyaresinin pilotu) vardı. O tarihlerde pilotlar genellikle (Gedikli) astsubaylardan oluyordu; subay pilot azdı.

Diğer Pervaneli tayyareler Gotha, Şimolik, Filit, Magister, Vulti, Marten, Bristol, Birizley, Oxford, Speetfire, Dragon, Valrus için uçuş tecrübeleri birliklerinden tayyareleri almaya gelen pilotlarca yapıyordu.

Yaz günleri meydan postasında çalışmak çok hoştu. Altı ay sonunda A Tayyare atölyesindeki Teknik Baş Kontrol Ahmet Ergül'ün emrine verildim. Teçhizat Postasında Mustafa Bozer ile Fransız yapısı günün bombardıman tayyaresi çift kanatlı Brige üzerinde çalıştık. Atölye Ustabaşısı Boşnak Mithat Gerçek idi.

Çıraklardan Lütfü Büyüten Hainkel tayyaresinin içini temizlerken kullandığı tel fırçanın sürtmesinden çıkan kıvılcım benzini ateşliyor dolayısıyla tayyarenin içinde Lütfü'nün eli yüzü yanıyor. Oksijen tüpünün patlaması, Kaynakçı er Tahsinin, tüp şarapnelinden A Tayyare Takımcısı Ahmet Usta ve Tornacı Ali Rıza ustalar şehit oldular. Bunlar Hava Şehitliğinde yatmaktadır.

A Tayyare Stajımın tamama ermesiyle, Keşif Kontrol Servisine, Teknik Baş Kontrolör Hayrullah Onan'ın emrine verildim. Fabrikaya bakıma gelen tayyarelerin soğuk keşiflerini asker Orhan ağabeyle birlikte yapıyor, Keşif formunu tayyarenin protokol kutusuna koyuyorduk. İlgili atölyede keşif formuna göre tayyarenin bakımını yapıyordu.

23 Kasım 1944 tarihinde, Kurban Bayramı'na birkaç gün kala, asker oldum. Harp Sanai Eri olarak bizlere selam talimi yaptırıldı. Bir kiloluk dört tane tayin ve iç çamaşır ile bizleri evci yaptılar. Bölük erleri itfaiye hangarında (şimdi Camii olan yerde) karantinaya alındılar. Kurban Bayramı sonrası, yine talime başladık. Bölük erlerinden biri, usta askerden palaska alarak şehire çıkıyor. Mustafa baş çavuş bunu çarşıda görüyor. Fabrika top sahasında içtimada iken, baş çavuş bu eri ortaya çıkardı "palaskayı kimden aldın." demesi üzerine "Mareşalden aldım" cevabı hepimizi güldürmüştü. Palaskayı aldığı asker meğer Maraşlı imiş. Üç ay kadar talimimizde, bizim yüzümüzden Kazım onbaşı komutandan çok tokat yemiştir.

Yağışlı bir gün yemekhanede derste, Bölük Komutanı içeri girerken, bir ısıklık sesi duyuldu. Komutanın "Kim çaldı?" sözüne bizden tek bir ses çıkmadı. Onbaşıya bir sopa getirmesini ve kapıdan çıkan her bir erin eline sopa ile vurmasını emretti. İyi vurmuyorsun diye komutan öfkeyle, onbaşıya "Aç elini" diyerek kuvvetli bir şekilde vurdu. Ve "İşte böyle vuracaksın" dedi. Tüm erat sopayı yediği halde kimin ısıklık çaldığı ortaya çıkmamıştır.

Yine bir gün meydan dışında sulu karlar üzerinde talimde, başımızdaki komutan "Yat!" diyor biz kalkıyoruz, "Kalk!" diyor biz yatıyoruz... Komutan yine Kazım onbaşığı tokatlamıştı.

Yedek subaylığını yapan komutanımız işçinin akşam paydosu çıkışında bizlere uygun adım yürüyüş ile Harbiye Marşını söyletiyordu. Fabrikada yirmi bir yerde nöbet mahallimiz vardı. Geceleri nöbeti Harp Sanai erleri tutuyordu. Bir gece arkadaşlardan Mehmet Yılmaz benzinlik nöbetinde gece bekçisi (sivil Kadir Topaç depo etrafında saatleri kuran) Mehmet'in yanına her gelişinde gençlik hatıralarına devam ediyor. Bir defasında nöbetçileri kontrole çıkan nöbetçi subayı gece bekçisi zannederek "Kadir ağa, gel anlatalım" demesine karşılık, parola sormasını bekleyen nöbetçi subayı, Mehmet'i değiştirerek katıksız hapse gönderiyor.

Yine bir gece hapisanede 9-11 nöbetimi tamamlayarak 11-1 nöbeti için Mehmet Yılmaz'a teslim ettim. Katıksız hapisler genellikle arkadaşlarımızdan olması dolayısıyla hücrelerinden çıkmalarına izin veriyorduk. Nöbetçi subay kontrolünde Mehmet'e çıktığında "ben hapisler dışarda iken nöbeti aldım" demesi sonucu Mehmet ile beraber ben de hapis yattım. Bu bir haftalık katıksız hapis cezası sonrası, bir cumartesi akşamı trenle Hüsnü Özkahraman, Şefik Fundolar ve Kaynakçı Ali ile ördek avına Alpu'ya gittik. Gece olduğundan kahvehane kapalı saman balyaları arasında sabahı yaptık. Ve Alpu'dan Akpınar'a kadar Sakarya nehrinin kıyısını takipte hiç ördek avlayamadık. Ahlat (K. Armut) ile karınlarımızı doyurmuştuk.

Uzun zamandan beri babam hasta yatıyordu. Her ay yarım maaşını arkadaşı Ahmet Nadir ağabey getiriyordu. Dedem babamı şifa bulması için Osmaneli içmelerine de götürmüştü.

1945 yılı başında Lokomobil Elektrik Santrali yanında hedefe atışlar yaparak talim devremizi tamamladık. Sıtkı Baykal, Hakkı Cızcız ve ben birinci manganın başında, ilk atışımı yatarak yaptığımda, 5-6-9, ikinci defa destekli atışında da 7-8-8 vurmuştum. Nöbetler dahil ilk defa mermi veriliyordu. Mehmet Yılmaz arkadaşımız 3 defasında da karavana atışı yapınca Baş Çavuşumuza "Ben solağım" demesi üzerine 3 atış daha yaptı yine karavana Mehmet'e ceza olarak doğru hedefteki bayrak nöbetine gönderilmişti. Atışlar sonrası, karavanalarla meşhur peksimetler geldi, çala kaşık götürdük. Şahin Tepesi eteğindeki atış mahallinden Fabrikaya kadar koşu düzenlenmişti.

Birkaç gün sonra, atölyelerimize verildik.

Motor soğuk keşif kontrol Şefi Naci Aygür beni Motor Lavaj Kısımına verdi. Postabaşı Hüseyin usta, Şevket abi, İslam Tosun ve Yusuf Kapanoğlu ile sökülen motor parçalarını buhar tazyiki ve kimyasal malzeme ile temizliyor, parçalar ölçüm için de Keşif Kontrol Kısımına gönderiliyordu.

Bir ay sonra Motor Keşif Kontrol Kısımında İsmail Negiz ve Ziya Dağdemir'le çalıştım. Sabah ve akşam mesai sonrası işçiler gibi kart basıyor. Ay sonunda 31 lira 25 kuruş maaş alıyorduk. Her sabah dekoville şehre gidip sıcak sulara meşhur işkembe çorbasını içip, yine işçilerle beraber fabrikaya dönüyorduk.

Cumartesi saat 13:00 de paydos sonrası evci olarak pazar akşamına kadar şehirde, evimizde kalıyorduk. Evli olanlar çarşamba akşamları da evci oluyordu.

Grip olmuştum. fabrika doktoru 3 gün istirahat vermişti. Koğuş önünde voleybol oynarken Bakım Müdürü Yzb. Mümtaz Külünk "Siz atölyelerde çalışmıyor musunuz?" diye sorunca istirahatli olduğumuzu söylediğimizde hepimiz katıksız hapisle cezalandırıldık. Hapishane 10 hücreli idi. Geceleri nöbetçiler bizimle sabaha kadar soba başında muhabbet ediyor, gündüzleri de uyuyorduk. Hapishane sorumlusu Cemo adında yaşlı bir kürt bölük eri nezaret ediyordu.

Bir gün hop diye uyandığımda, 1'inci Hava Kuvvet Komutanı Muzafer Göksenin Paşa ve beyaz pardösülü Bakım Müdürü Yzb. Mümtaz Külünk başımdaydı... "Neden hapissin?" sorusuna "İstirahatli iken voleybol oynadım" demiştim. Paşa gülümseyerek ayrıldığında, Gardiyan Cemo, paşa karşısında ceketimin düğmelerini iliklemediğim için beni tokatlamıştı.

Yine bir gece, 11-01 nöbetimi teslim sonrası, Ahmet Çalışkan ile demiryolunu takiple şehre girdiğimizde, Mutallıp Mezarlığında birisi yüksek sesle Kur'an okuyordu. Tren geçidine ulaştığımızda, bir inzibat subayı ve iki inzibat erleri ile karşılaştık. Bizleri güllük polis karakoluna götürdüler ve üzerimizi aradılar. Bende, Tacettin Erdoğan'ın verdiği bir hatıra ekmek bıçağı, Ahmet'te ise, bir torba içinde civata, rondela ve somun malzemelerini buldular. Sonra evlerimiz de aranmış. Bizi (şimdi Ordu evi karşı köşesi Halk Bankası) İnzibat Merkezi karanlık bodrumuna attıklarında, çok kalabalık tutuklu asker vardı. O geceyi bir paket asker sigarasını

içerek geçirdik. Ertesi sabah bizi Tümen Hapishanesine götürdüler. Orada hapsilere sağlam kaldırımı söktürüp yeni baştan kaldırım yaptırıyorlardı. İki gün sonra Askeri Hakim karşısına çıkarıldık. Ben beraat ettim. Ahmet 3 ay kadar hapis yattı ve emsalinden 3 ay sonra terhis olabildi. Fabrikaya da giremedi; sonra piyasada tornacı olarak çalıştı.

Depolar Amirliğine bağlı Mutemetliğini Hüseyin Eriş'in yaptığı Motor Malzeme Deposu Talikart Masasında çalışırken, 28 Kasım 1945 günü iki motorlu Avronson Tayyaresi ile tecrübe uçuşunda Bozüyük civarında kesif sisten dolayı dağa çarpmalarıyla Teknik Kontrol Şefi Orhan İgot, B Tayyare Atölyesi Ustabaşısı Ruhi Sakın ve Tayyare Elektrik Atölyesi Teknik Kontrolörü Muzaffer Işıtan Şehit oldular. Bu ustalarımızın kabirleri Hava Şehitliği'ndedir; mekânları cennet olsun.

Tayyare kazası sonrası Genel Müdür Albay Hakkı Ang'ın talimatlarıyla Kemal Sezener'in Meydan Amirliğinde kurulan Meydan Postasına; Motor Teknik Kontrolörlüğüne Necdet Kırıcı, Sırrı Öcal ve İsa Üzmez, Tayyare Atölyeleri Teknik Kontrolörlüğüne Hayrullah Onan ve Mehmet Sevim, Yazı İşlerine İsmail Aşaner, amelelerin başına Ali Osman Viransoy ve Meydan giriş kapısı idari Kontrolörlüğüne de Hüseyin Babanın atandığı duyuruldu. Hüseyin Baba ve ameleler beni çok seviyorlardı. Elimde Saz yaptığım süpürge ile onlara yanık türküler okuyordum.

Sabah oldu, sabah oldu,

Cigaram yanmaz oldu.

Ah cigaramın dumanından,

Gözlerim görmez oldu.

Aramıza düşman girdi,

Yar bize gelmez oldu.

Ah kalasın nazlı yârim,

Yar gel akşam üstüne.

Ah gelen geçen söz ediyor,

Bu fakirin üstüne.

Bir pazar akşamı düğün olduğundan bölüğe gidemedim. Nöbetçi çavuş beni firar göstermiş. Sabahleyin Mustafa Başçavuş beni komutanım Yzb. Ömer beye götürdü. Odasında Hurdalık Ustabaşısı şişman Abdullah usta ile Boya Atölye Baş ustası Tatar Abdullah usta bulunuyordu. Ömer bey bana "Atölye mi – Sopa mı?" diye sordu. Ustalardan cesaretle maaştan olmamak için sopayı tercih ettim. Çekmecesini açtı, bir fiber çubuk ve aç elini demesiyle patlattı ve devam etmeyerek "defol!" diye bağırdı. Kıştı, hava çok soğuktu; Meydan'a varıncaya kadar avucum, fiber çubuğu şeklinde kabardı. Kapıdaki Hüseyin Baba beni odasına alarak elektrik sobası başında teskine çalışmıştı.

Yine bir gün, iki yıldız motorlu Marten Tayyaresi tecrübe uçuşunda, telsizcisinden iniş takımlarının açılmadığı haberi alındığından, Genel Müdür Albay Hakkı Ang'ın talimatı üzerine itfaiye teşkilatı yardım ekipleri, ayrıca bezden yapılmış "T" işareti meydana serildi. Tayyare ile irtibat sağlanarak "T" işaretinin olduğu yere mecburi iniş yapılması bildirildi. Tayyare süzülerek gövdesi üzerine iniş yaptığında, Sırrı Öcal hemen tayyare üzerine çıktığında, Alb. Hakkı Ang'a "pilotun emniyeti açmadığını ihbar ettiğinde, Alb. Hakkı Ang "Sen bir binbaşının istikbalinle nasıl oynarsın?" diye Sırrı Ustayı azarlamıştı. İşte bu durum da Sırrı ustanın istifa etmesine sebep olmuştur.

Babamı 1 Aralık 1945 tarihinde kaybettik, 49 yaşındaydı. Ben bir yıllık askerdim; genç gitti, Allah gani gani rahmet eylesin. Ruhu Şad olsun.

Rahmetli babam Kurtuluş Harbinde, Kayaş-Ankara arası çalışan dekovilin makinistliğini yapmış. İş arkadaşlarından Hamdi Usta, Mustafa amcam babamın bu hakkının aranması uyarısı ile annemin de, müracaatına binaen Annemin ve kardeşlerim Remzi ve Remziye'nin tekaüt maaşlarına zam yapılarak, babamın bu hizmeti için de ayrıca 1000 TL ikramiye verilmiştir. Babam da, benim gibi 16 yaşlarında 1912 yılında, Demiryollarını Fransız'ların çalıştırdıkları kumpanyaya çırak olarak işbaşı yapmış. Buharlı lokomotiflerin bakımının yapıldığı "Depo" denilen işyerinde Revizör (Lokomotif ünitelerinin bakımını yapan) olarak çalışıyordu. Bazen gece bile gelip babamı işe götürüyorlardı. Bazen babama bir şey için işyerine gittiğimde, babamın her tarafının kapkara is sadece, gözleri görünüyordu. Annem iş elbisesini tel fırça ile yıkayabiliyordu. Demiryolları Fabrikasına alınan sanatsız işçileri sanatkâr yapmak için 1940'larda Muavin Kursu açılmış, babam son hizmetini kurs hocası olarak burada yapmıştır.

Babam hakikaten zanaatkârdı. Evimizde bir tesviyeci tezgâhı ve kumpasına varıncaya kadar takım avadanlığı vardı. Babam "Sait deden dinleseydi! Yelkovanlar, Mestanzadeler gibi Eskişehir'in iş adamlarından birisi olabilirdim..." demiştir.

Mehmet amcam askerliğini İstanbul Hadımköy'de piyade eri, Mustafa amcam da, Karamürsel'de muhabere eri olarak yapmıştır. Mustafa Amcam evimizdeki babamın tezgahında uzun zaman eğe sürterek Fabrikaya sanatkâr olarak, Mehmet Amcam sanatsız olarak işe girmiş ve bacanağım Şükrü Ünver'in postasında Halit Eniştem ve Davut dayı ile Tenterhane'de çalışmışlardır. Mustafa Amcam, vinç bakım kısmında çalışırken, Haydarpaşa'daki vinçlerin bakımını yapan atölyenin ustabaşısı olarak görevlendirilmiştir.

Askerken bir aylık izinli olduğumda, çarşıda dolaşırken Sırrı Usta ile buluştuk. Bana "Dükkan açacağını fakat piyasada takım bulamadığını" yakınınca, Usta "Babamın tezgâhı ile tesviyeci takımları var, takım alıncaya kadar kullanırsın" dedim. Eve geldiğimizde, anneme durumu anlattım razı oldu. Sırrı usta ile beraber bir at arabasına tezgâhı yükledik. Sırrı usta cebinden 100 liralık yeşil kağıt parayı çıkararak "sen izinlisin bu parayı sermaye yap, sonra bana ödersin" dedi. Çarşamba pazarına çıkan Çukurhisar'lı Sıdika ablanın yardımı ile halden zerdalileri aldık; Hamamyolu Pazarı'nda kurmuş olduğum tezgahımla, iki haftalık satışlarımdan 20 TL kâr elde etmiştim.

İzinim bitmeden, İstanbul'da Ahırkapı'daki dayımız Hafız Hüseyin Atalık'lara misafir oldum. Oğlu Selahattin ile Topkapı tüccarından Okey jilet bıçaklarından satın aldık. Ve üzerine kar koyarak Eskişehirde esnaflara satış yaptım. Arkadaşım Niyazi ile tekrar İstanbul'a gittik. Bu sefer ticaret yerine eğlence dolayısıyla, Eskişehir'e dönüşümde cebimde simit alacak para kalmamıştı. Senelik izinim sona erdiğinden fabrikaya dönüş yaptım.

23 Nisan Bayramı arifesinde, öğleden sonra tatil olması nedeniyle, Meydan Amiri Kemal Sezener beni, tecrübesi tamamlanan Volti tayyaresinin birliğinden gelecek pilota, tayyarenin teslim edilmesinde yardımcı olmam için görevlendirmişti. Gelen Pilot Yzb.nın tayyareyi çalıştırması ile takozlarını çektim. Tayyare Hasanbey çiftliğine doğru havalandığında, biran sonra tayyarenin baş aşağı dikilerek yere vurması ile alevler ve kara dumanlar yükselmeye başladı. Meydanda hazır olan Fabrika itfaiyesi müdahale etti. Pilot Yzb. maalesef kurtarılamadı şehit oldu. İtfaiyecilerden birisi pilotun tıraş takımını bulmuş bana verdi. Uzun zaman kullandım. 1966 yılında Hac farızasını ifa ederken bu tıraş takımlarını Medine'deki hamamda unuttum.

Fabrika Genel Müdürü Albay Hakkı Ang'ın oğlu İngiltere'de, eğitim uçuşunda şehit olması dolayısıyla Hakkı bey altı ay tebdil havalı olduğundan yerine Mühendis Yarbay Mualla Sezel vekalet ediyordu. Kendisine tecrübe uçuş müsaadesi formunu onaya gittiğimde, "Seni oto motor atölyesine vereceğim orada her yerde geçer bir meslek sahibi olursun" dedi.

O atölyede Şaban Düzgüner, İsmail Yetim, Kasım ve Mehmet Kart ile beraber raspayla motor ana mil yatağını, zımpara ile de, supap alıştırma larını, karbüratör, distribütör ayarlarını yapıyorduk.

Terhis olacağımız sözünün edildiği günlerdeydi, Mustafa başçavuş öğle yemekhaneye geldiğinde saçlarımızı kestirmemizi uyarıyordu. Saçımın kesilmemesi için bir haftalık izin kağıdımı Yrb. Mualla Tezel beye imzalatarak kartımla beraber izin kağıdımı kapıdaki İdari Kontrollük bürosuna verdim. İki gün sonra inzibatlar evimize geliyor. Annem Nazif'in kahvesinde olduğumu söylüyor. Ben kahvenin bahçesinde tavla oynarken gelen inzibatlara izinli olduğumu söylediysem de beni Fabrikaya götüreceklerini söylediler. "Tamam siz çaylarınızı için ben elbiselerimi değiştireyim" dedim. Berber Adem'de saçlarımı üç numarayla kestirdim. Fabrikaya vardığımızda tebdilihavadan dönen Fabrika Genel Müdürü Albay Hakkı Ang'a izini Yarbay Mümtaz Tezel'den aldığımı söyledim; Mülhak Ahmet Düztepe'nin doğrulamasıyla beni salıverdiler. Tahminim, şikâyeti Oto Motor Atölyesi Ustabaşımız Basri usta yapmıştı...

İzinim devam etmiş olsa da saçlarım gitmişti; Ekim 1947, Kurban Bayramı sonrası biz 1341'lilerin bir ay mezuniyetli olarak terhisimiz gerçekleşti.

Yarbay Mualla beye gittiğimde "Sizler bir ay sonra işbaşı yapacaksınız." dedi. Ayrıca Mülhak Ahmet Düztepe'ye de fabrikaya girişimi takip etmesini söyledi. Bir ay sonra oto motor kısmında imtihanım neticesinde, bana saat ücreti olarak 60 Krş. Şaban Düzgüner ve Kasım'a ise 80 Krş. takdir edildi. Ben kibirime yedirip, mülhak Ahmet Düztepe'ye gitmedim. Eski atölyem, Tayyare Tamir Atölyesindeki, imtihanımda verilen Falcon tayyare Stabilize Filtresi imalindeki arkadaşlardan Coşkun Canko'nun yardımı, Atölye Mühendisinin 75 Krş takdirine, devreye Baş Usta Mithat Gerçek'in "bu çocuk çok çalışkandır" demesi ile ben de 80 Krş. saat ücretine kavuştum.

Fabrikaya giriş için Hava Hastanesi muayenelerinde; uzun seneler önce kullanılan manyetolu telefonda sağ kulağım ağırlaşmış olduğundan kulak doktoru Yzb. Dr. Ergenekon kağıdımı onaylamadı. Arkadaşlardan Fazıl Devran da aynı durumda; doktorun şehirdeki muayenesinde 5 TL ile onaylatmış. Ben de, Fatma halamdan borç olarak 5 TL ile kağıdımı onaylattım.

1 Aralık 1947 günü, 3498 Fb.No. ile Tayyare Tamir Atölyesi Techizat postasına işbaşı yaptım. Postabaşımız İsmail Uçan'dı. Falcon tayyare motorunu sökerek motor atölyesine götürme, bakımı yapılan motoru tayyareye montaj etme, tayyare motoru sehpasına takviye parçasıyla güçlendirme, tayyarenin ezilmiş madeni borularının içine bilyalar koyarak, çalkalamakla düzeltme işlerini yapıyorduk.

Demiryolları Fabrikasının Tenterhanesinde sabah çay paydosunda, postabaşı Şükrü Ünver "benim baldızıma bir delikanlı bulun" demesi üzerine Halit eniştem "Benim kayınbilader yeni terhis oldu, Tayyare Fabrikasında işbaşı da yaptı." diyor.

Zülfiye ile ilk defa Davut dayısının evinde görüştürüldük. Annesi vefat ettiğinden Lüleburgaz'dan ablasının yanına gelmiş. Birkaç zaman sonra da babası beni görmeye geldi. Bir hafta sonra toprağı Eskişehir'de imiş; o da, Hakk'ın rahmetine kavuştu. Ancak, 25 Ağustos 1948 de düğün yapılabildi.

Kayseri Fabrikasının kuramadığı Amerikan Yardımı 500 Dizel Santralını, Ferit Tiftikçi ustanın "Bu santral tesisini fabrikamızda kurabiliriz!" iddiası üzerine Ferit ustanın nezaretinde Tayyare ve İmalat atölyesinden eleman alınarak bir ekip kuruldu.

Hatırladıklarım İmalat'tan Mahmut, Riza, Tayyare Atölyesinden Ahmet Dalkıran, Şevket, Mehmet Yılmaz ve ben, 11 tonluk volanı olan bu tesisin kurulacağı zeminin betonu içine karterinin saplamalarını konulması ve tesisin diğer bazı parçalarının montajında umumiyetle büyük vinç arabasını kullanarak, akşam ve hafta tatilleri dahil fazla mesai ile çalışarak üç ayda tesisi çalışır duruma getirebildik.

Ne çare ki, açılış merasimine çağırılmadık.

Tayyare Tamir Pervane postasında çalışan yeni evli Muammer Üstat, Mehmet Yılmaz Fabrikada yapılacak tensikat listesine dahil edilmişlerdi. Kurban Bayramının ikinci günü Yrb. Mualla beyin emir erinden öğrendiğim evine Mehmet Yılmaz ile beraber gittiğimizde bizi bornozlu olarak karşılamıştı. Bayramlaştık, hal hatır anında Mehmed, "İşten çıkarılma listesinde olmam ve yeni evli olduğumuz için de, evce üzüntümüz çok büyük" dedi. Mualla bey yüzü kızaran Mehmet'e "Gençsin, taşı sıksan suyunu çıkarırsın, niye üzülyyorsun?" dedi. Ve biz de mahzun olarak ayrılmıştık. Bayram sonunda da, tensikattan vazgeçildi.

Atölyede Falcon tayyaresinin kanat altındaki yakıt depo kapaklarının vidalarını vira ediyordum. Misafir subayları gezdiren Mualla bey beni görünce "Niye bu atölyede çalışıyorsun, beni gör" dedi. Makamına gittiğimde "Niçin, Oto-motor kısmında çalışmadın" dedi. Ben de "Basri usta diğer arkadaşlara 80 Krş, bana ise, 60 Krş saat ücreti takdir etti. Eski atölye imtihanında, 80 Krş takdir edildiğinden burayı tercih ettim." demiştim.

Yıl 1950 düğün borçlarım bitti. Her ihtiyacımızı peşin almaya başladık.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

Kamuda çalışan işçilere tatil ücreti ve yıllık ücretli izin ve ilk verilen ikramiyem ile RED HOUSE İngilizceden Türkçeye lügatini 25 liraya almıştım.

İlk yıllık ücretli izinimde Lüleburgaz'a gitmiştik.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

Akşam fabrikadan geldikten sonra Mehmet amcamlarda, oğlu Cengiz ve arkadaşları Nevzat Karataban, Vedat, Tuncer ve İ.Hakkı ile karatahta üzerinde İngilizce gramer kaideleri üzerinde dersler yapıyorduk. Yaptığım ara yoklamalarda çoğunlukla hediye Cengiz kazanıyordu.

Tayyare teknolojisinin hızlı gelişmesi, daha fazla bilgiye ihtiyaç ile lojistiğin sağlanabilmesi ancak, Tecnical Order (Teknik Emir) artı Supply Publication (Stok Katalog) neşriyatlarının kullanılabilmesi ile mümkündü; bunun için de, İngilizce diline sahip olunması gerekiyordu.

NATO üyesi Türkiye'nin Hava Kuvvetlerinin kullandığı Amerikan Teknik Neşriyat Sisteminin tanıma kursu, Amerikalı Miss Jump tarafından verilmişti. Teorik olarak alınan bu kursta anlatılan "İkinci Cihan Harbi Amerikan-Japon Pasifik savaşında, Tunderbold tayyarelerinin Starter üniteleri ihtiyacını karşılamak için İkmal personelinin yaptığı istekte, Stok Numarasının bir rakamının yanlış yazılması ve starter yerine sabun gelmesi tayyareleri gayri faal duruma düşürmüş ve Birlik İkmal Komutanı General rütbesinden olmuş" hikayesini unutamamıştım.

Demek oluyor ki, teknik neşriyat lojistiği sağlamada çok önemli. Bilhassa neşriyata gelen değişikliklerin çok iyi takip edilmesi gereklidir. Bakım Müdürlüğünde M. Ali Ulus ile bir Teknik Kitaplık kurarak, atölyelerin malzeme isteklerini inceleyerek İkmal Müdürlüğüne gönderiyorduk.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

Amerikan Yardım Kurulunun (JUSMMAT) 16 Ocak 1958 tarihli yazısı ile İkmal Neşriyat Depo Mutemedi Hüsnü Kirel, Bakım Müdürlüğünden M.Ali Ulus ve İsmail Aşaner Eskişehir Hava İkmal Okulu Teknik Neşriyat Kursu hocalığına tayin olunduk. İlk kursiyerler, Gaziemir Hava Okulundan 58'inci dönem mezunu 45 Astsubay Çavuş makinistlerdir. Stok Katalogları M. Ali Ulus, Teknik Emirler İsmail Aşaner ve depolama işleri için de Hüsnü Kirel kurs hocalığında yapılmıştır.

İlk dersimde, Okul Komutanı Albay Remzi Berker sınıfa gelmiş, bir süre benim dersimi dinledikten sonra ayrılmıştı ki akabinde bir üsteğmen gelerek, "Bu hafta kursiyerler cezalı; şehre çıkamayacak!" diye bildirmesi üzerine teneffüste, Okul Tedrisat Amiri Yrb. Tahir beye giderek "Bu kursun hocalığını yapamayacağım!" dediğimde bana "Sabırlı ol" demişti. Kursiyerler şapkalarını dışarıya asmayıp sıralarında bulundurdıkları için cezalandırılmış. Üsteğmen tekrar gelerek af edildiklerini bildirmişti. Esasında Albay'ın sınıfa girişi ve çıkışında da, "Dikkat!" komutu verilmesi gerekiyormuş!

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

Amerika'dan Fabrikaya gelen Teknik Neşriyatlar Hava Kuvvetleri birliklerine gönderileceği halde, sandığı ile SEKA'ya gönderildiğinden, Neşriyat değişikliğinden haberi olmayan birlik personeli doğru istek yapamadığı Amerikan Yardım Kurulu personeli tarafından tespit edilmiş, Hv.Kv.K.İği Malzeme Kordine Komutanlığının yazılı emirleriyle Neşriyat Deposunun reorganizesi için atandım. Depo Mutemedi Hüsnü Kirel, İkmal Ulaştırma kısmına verildi. Depo personeli Asb. Bçvş. Mehmet, Asb. Bçvş. Halil ve ambalajcı Halil Ustadan ibaretti. Karşılıklı iki katlı iki binadan biri Türkçe neşriyatları diğerinde ise Amerikan neşriyatı depolanıyordu. Burada, Eskişehir Hava Basımevi'nde basılan, HKT, HKTE'ler ve Birliklerin kullanacağı çeşitli FORM'ların dağıtımı ile Amerikan SHELBIl deposundan gelen Amerikan neşriyatının Hv.Kv.leri birliklerinin belge ile istek veya P.R.T.lerle (Neşriyat İhtiyac Tabloları ile) abone oldukları neşriyatın dağıtımından sorumlu olunacaktı. Amerikan Neşriyat depoyu gezdiğimde, çatısından kar içeri giriyor, neşriyatlar kar içinde yerlere yayılmıştı Gerçekten durum çok kötü olunca Porsuk Çayına bakarak ağlamıştım.

Amerikalı Publication Advisor (M)Sgt. Jack Shany ile Supply Advisor White bana yardımcı oluyorlardı. Gelen Confidential (Çok Gizli), Secret (Gizli) neşriyatlar için anahtarı bende olan bir bölme (Tel Kafesli Oda) yaptırdım. Ayrıca şifreli bir dolabı da, muhabere birliklerinin gizli neşriyatı için kullanacaktım. ABD neşriyatının depolanması için, 2.00*1.80 ebadında, ranzanın krokisini çizerek iş sipariş formunu Bakım Müdürlüğüne verdim Birliklere otomatik dağıtım için deponun bir bölümüne (Birlik adresli) 51 adet göz yaptırdım. Amerikan neşriyat işleri rayına oturmamakça, Amerika'dan malzeme isteği yapılamayacağından Genel Müdür Gavsi Uçagök Paşa hemen her gün depoya geliyordu.

Depo personelinin rahat çalışabilmesi için deponun çatısı izocamla kaplanıyor, mazot yakıtlı üfürmeli kalorifer tesisi kurulmaktaydı. Hava İkmal Okulu'nda kurs verdiğim Mustafa Başar, Ali Rıza Kösem, Asb. Bçvş. Mehmet, Asb. Çvş.lardan Hüseyin Atasayar, Selahattin, Metin ve Mehmet İzmirli depoya atandı.

Bakım Müdürlüğünden ranza siparişimiz karşılanmadığı için, tahminim Amerikalı (M)Sgt. Jack Shany'ın şikayeti olacak; Bkm. Md. Y. Müh. Alb. Sadettin Güntürkü, elinde siparişimiz marangoz plancısı Bahri Onuğurlar ile depoya geldi ve "Sen mi şikayet ettin?" dedi. Cevabım "Hayır" olmuştu. Marangoz ve Boya Atl. leri tam mesai iki gün zarfında harfli rakamlı yazılı 200 adet ranzayı depoya teslim etmişti. Yaklaşık 25.000 kalem Amerikan Teknik neşriyatı, depodaki yerleri ve miktarları, tali kartlarına işlendi. Tali kart sorumlusu Ali Rıza Kösem, depo Mustafa Başar, yazı işleri Asb. Hüseyin Atasayar, neşriyat dağıtım işleri Asb. Selahattin ve

Asb. Metin, ambalaj işleri Mehmet İzmirli; Türkçe neşriyat depo sorumlusu olarak da, Asb.Bçvş. Mehmet ile Asb.Bçvş. Halil nezaret ediyordu.

Taşıma işleri için de depoya iki erbaş verilmmişti. Bazı Astsubaylar kendilerini işe vermediği gibi erbaşları da oraya buraya gönderiyorlardı. İkmal Müdürümüz Alb. Adil Giray'a durumu arz ettiğimde tam bayram arifesinde iki Asb. Çvş.'a hapis cezası verildiğine üzüldüğümünden Albaydan affedilmelerini istemem üzerine bayramı aileleriyle birlikte geçirmişlerdi...

Depoya tercümanı ile Mrs. Kelly isimli yaşlı bir Amerikalı gelmişti. Depo faaliyetini gözlerken, "Bu düzeni kurarken TAF'ın (Hv.Kv.K.İği) talimatını mı kullandınız?" sorusuna; "Hayır depo için herhangi bir talimatımız mevcut değil, ama, Amerikan Teknik neşriyat sistemini izah eden T. O. 00-5-1 ile T. O. 00-5-2'yi tercüme ederek ve kendi bünyemize uygun olacak şekli dikkate alarak düzenledim" cevabıma karşılık "Eğer elimde bir imkan olsa, yakanıza bir Silver Star (Gümüş Madalya) takardım" samimi ifadesi bütün yorgunluğumu alıp götürmüştü.

Hv.Kv.İkm.Daire Bşk.nı Tuğg. Reşat Başkan sadece tahsilimi merak etmişti. PRT (Neşriyat İhtiyaç Tabloları) değişiklikleri üzerinde Hv.İkm. Okulunda, Mrs. Kelly Fiber kurs hocalığında, Kayserili Şaban yenilik için gelen neşriyattan bihaber, Amerikalının anlatımına karşı çıkmış, tercümada sistemi bilmiyor... Tabi, anlaşılmamışlar; beni gelip okula götürdüler. Mrs. Kelly çubuğu bana verince bir haftalık olan bu kursu ben sonuçlandırmıştım. Bu kursa Hv.Kv.K.İği birliklerinden katılan 100 kişilik kursiyer, 5'i kadın olmak üzere Subay, Asb. ve siviller, Bkm.Md. lüğümüzden de Recep Ersöz, Niyazi Düztepe, Ahmet Uç, Yaşar Susuz kurs bitirme belgesi almışlardı. Amerikalı (M)Sgt. Jack Bursa Ulaştırma birliğinin neşriyat durumunu rapor ederken gelen bir Üsteğmen depoya proje subayı olarak atandığını söylemesi ve Amerikalı ile İngilizce konuşması beni çok sevindirmişti. Aynı zamanda İkm.Md.lüğü İdari İşler Subayı olması nedeniyle çoğu kere depoya gelmemeye başladığından, Asb.ların yine işe sarılmadıklarını Mustafa ve Rıza bana dert yanarken o sırada gelen Proje Subayımız Üsteğmen Erdoğan Akünal'a "Depo da olmuyorsunuz, bizden gayri kimse çalışmıyor!" diye çıktığımda bozulmuş ve cevap vermeden ayrılmıştı.

Bir müddet sonra Asb. Hüseyin Atasayar "Hocam, üsteğmen sizi istiyor" demesi üzerine aşağıya inip oda kapısından "Buyurun" dediğimde, "Defol!" sözü ile karşılaşınca "Sen kimi, kimin evinden kovuyorsun?" diye karşılık vermiş ve 20 Ocak 1960 tarihli "Ticarette iştigal edeceğim." diye yazdığım dilekçemi önüne koymuş, yukarıdaki masamda oturup sadece, Hv. Basimevinden gelenleri ve dağıtım belgelerini imzalamaya başlamış, neşriyat işleri ile hiç ilgilenmemiştim. Amerikadan gelen T.O. ve Stok Liste değişikliklerin anlaşılamadıklarına dahi cevap verilmiyordu. Üsteğmen'in fazla mesai yapılması isteğini bana söylemeleri üzerine, kalmak istemesem de arkadaşların ısrarı üzerine kabullenmişim. Dilekçe cevabını beklerken, İdari İşler Bürosu Asb.yı Yarkent Başgedikli elinde dilekçem ile gelip vazgeçmemi istemişti. Kendisine kararım kesin demiştim. Ertesi gün yine İdari İş Büro Personelinden, Emniyet teşkilatından emekli, Zülfikar bey elinde istifam dilekçemi geri almamı ricasıyla, Komiser iken Amiri ile aralarında geçen olayı yaşaran gözleri ile bana anlatırken, beni de ağlatmıştı. Bu durum üzerine dilekçemin yırtılmasına mâni olamamış istifamı geri almak zorunda bırakılmıştım.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

TBMM'de, yüksek rütbeli 9 subay için Tahkikat Komisyon kurulması üzerine Demokrat Parti ve CHP Milletvekillerin çekişmeleri, DP'nin Vatan Cephelerini kurması, İzmir'de Hüseyin Ayday ile beraber yönetici olarak, 1957-58, 1958-59 sezonlarında, İkinci Amatör Küme Futbol takımları; M. Kemal Paşa yürüyüşü yapan avukatlar için Başbakan Adnan Menderes'in radyo konuşmasında "Kara Cübbeliler" sözleri, çalışmakta olduğum İkm. Md.günde Albay Adil Giray'ın toplanan personele Demokrat Parti'nin aleyhinde konuşmalar yapması, kursiyer teğmenlere -kadro piramidi tersine döndüğü için- gençlere terfi imkanı tanınmadığı şeklinde açıklamalar yaşarken sonunda 14 Mayıs 1960 Cuma günü ihtilal gerçekleşti.

Demiryolu geçidinden öteye geçememiştik. Ertesi gün, belinde tabanca, manevra elbiseli proje subayımız Üsteğmen Erdoğan Akünal biz sivil personeli toplamış "Demokratların verdiği daha çoğunu vereceğiz" sözlerine karşılık, yaşlı Mehmet İzmirli "Vallahi üsteğmenim kurtuluş harbini görmüş bir kimseyim, dün aynısını hissettim" sözleri üsteğmeni kızdırmıştı. Hilton Oteli olarak bilinen şimdiki Subay Ordu Evinin ilk Müdürlüğüne Üsteğmen Erdoğan Akünal atanmıştır.

Neşriyat Depo çalışmaları talimatının yapılması için Ankara Amerikan Yardım Kuruluna üsteğmenle birlikte gitmemiz emrine istinaden 1'inci Hv. Kv. Maliyesinde para olmadığından harcırahımı alamamış ve üsteğmen bana (M)Sgt. Shayn ile 20 lira göndermişti. Pazar günü Ankara Necatibey Caddesindeki Özel Turizm otobüs terminalinde beni karşılamış, aylar sonra orada barışmıştık; kendisinin Ordu Evi'nde kalma imkanı olduğu halde, beni yalnız bırakmamak için, otelde yerimizi ayırtmıştı. Otele çantalarımız bırakarak Sıhhiye'ye doğru giderken üsteğmen iki bayii'den sigara almak istemiş, her ikisi de bozuğum yok diye vermemişti. Bana "Aşaner biz bu elbise ile sigara alamayacağız" demiş, otelimize dönerek sivil lacivert elbisesini giymiş ve ancak o zaman sigarasını alabilmişti. O gece otelde, kendisini ihtilal için Çiğli Üssünden Eskişehir İkmal Müdürlüğüne atandığını, ihtilale karıştığından pişmanlık duyduğunu bana anlatmıştı.

Bir hafta kadar, Amerikan Yardım Kuruluna iki (M)Sgt. Amerikalı ve Hv.Kv.lerinden iki subay ile birlikte talimat taslağı üzerinde çalışmıştık. Bu süre zarfında, Perşembe günleri yaptıkları "JUSMATT Tercümanları Gecesi" için bizi de davetiye vermişlerdi. Çerkez tavuğunu ilk olarak orada yemiştim. (M)Sgt. Shany içkiyi fazla kaçıncı dolarlarını saçmağa başlamış, evine götürmemiz gerekmişti.

HKT 5-10 Neşriyat Deposu Çalışma Talimatını daktiloda, mumlu kağıtlara yazarak, Hava Basım evine bastırıp, birliklere dağıtımını da yapmışımdır.

İkm.Md. Albay Adil Giray ile Kur. Albay Hüsni Özkan depoya geldiklerinde, Türkçe neşriyat deposunda karton ambalaj kutularında bir şeyler aramış, aradığını bulamamış öfkeli bir porsiyonda bana Adil Giray'ı işaret ederek "bunun başını yakacaktınız" deyince şaşırmıştım. Meğer sonradan öğrendim ki, teftiş hazırlık temizliği amacıyla üsteğmenin nöbetçi olduğu bir Pazar günü Celal Bayar'ı, Adnan Menders'i ve Ethem Menderes'i öven yazıları içeren Yavru Türk, Uçan Türk gibi mecmuaları hava birliklerinin gözlerine konularak diğer neşriyatla birlikte dağıtılmış... İhtilal sonrası, Rize Pazar Radar Müfrezesi Milli Birlik Komitesine telsizle "Bizlere Celal Bayar, Adnan Menderes ve Ethem Menderesi metheden neşriyat geliyor" diye bildirilmiş. İkmal Müdürü Alb. Adil Giray ile karşılaştığımda birkaç kere "Sende resimli mecmualar varmış" dediğinde aslında radar müfrezesinin söz konusu ettiği yayınları soruyormuş. Ben de kendisine "Buyurun efendim depomuzda Amerikan ve Türkçe resimli neşriyat pek çok" demiştim. Biz sivillerin DP'ye kayıtlı olup olmadığı da incelenmiş... Kayıtlı olsaydık, doğru Tümen Hapishanesine...

Üsteğmen Erdoğan Akünal rahat çalışılabilmemiz için deponun düzenlenmesinde büyük hizmeti olmuştur. Reorganizesi tamamlanan neşriyat deposunu JUSMATT'tan gelen Amerikan generaline depo faaliyetinin izahatını üsteğmen yapmıştır. Bakım Müdürlüğüne geri dönebilmem için İkm.Md. Albay Adil Giray'a defalarca müracaatım sonunda, Bakım İnceleme kısmına dönebildim.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

Fabrikada arkadaşlarla kurulan Yardımlaşma Sandığı yönetimine Cengiz Dikbaş, Hasan Akyazı, İsmail Suakar, İsmail Üdenir, Hamdi Güçlü, Muhittin Ötügen ve ben seçildik; öğle paydoslarımızda bir barakada çalışıyor, Kayseri yapısı Ulubaş düdüklü tencere ile Eskişehir'deki Koç Firmasından da Aygaz tüpü ve 3'lü ocağı aldığımız fiyattan kayıtlı üyemize taksit ile vermiştik. Sandığın yaşaması için 50 kuruşluk aidatı bordrodan kesilebilen ayrıca tasarruf ettiği miktardaki parasını ve hatta, tasarrufu olan diğer üyenin kefilliği ile daha çok para çekebiliyordu. Yaz mevsiminde aldığımız 5, 10 veya 20 Kg.lık peynir tenekelerini Kanatlı Buzhanesinde bulundurup kışın üyelere dağıtımını için erzak ve yakacak ihalelerinde bulunuyorduk. Sandığın parası ŞekerBank'a yatırılıyordu. Benim görevim sandığın Genel Sekreterliğini yürütmekti.

Yıl 1963; Harb-İş Sendikası Genel Sekreterliğine getirilmiştim. Federasyon Genel Kurulu için Ankara'da Buhara Oteli salonunda, İsmail Suakar'ın "Sendika binamız; fesh olunan Sakarya Federasyonundan kalan 42 hisselik bir bina olup, 16 hissesine biz sahibiz, geriye kalan 26 hissenin Genel-İş, Sağlık-İş, Demir-İş, Çimse-İş, Şeker-İş ve Demiryollar Sendikalarındır" demişti. Bu sendikalardan 21 Hisseyi Yardımlaşma Sandığına, 5 hisseyi de Sendikaya aldığımızda yarısına Yardımlaşma, diğer yarısına da Sendika sahip olmuş olacaktı. Benim Tavsiye Komisyon Başkanı olarak "size satış yapabilirim, binada mevcut kahve ocağında şarap içmeler, bina bahçesinde alemler yapılmasından da kurtulmuş olursunuz" uyarısı üzerine her iki teşekkül toplanmıştı. O sırada, Recep Ersöz sendikacılık kursu için Federasyonca, Almanya Goethe Üniversitesine gönderilmiş ve harcırahı ödenmemiş olunca Sendikamızdan Recep Ersöz'e 5.000 lira ödenmesi dolayısıyla kasasında nakit kalmamış, bina için 5 hissenin alınabilmesi de Yardımlaşma sandığına sağlanan borç parayla mümkün olabilmıştır. Yardımlaşma Genel Kurulunda tüzük tadili ile 50 Kuruşluk dernek aidatı 100 kuruşa çıkartılmış ve satın alınacak binanın bir hissesi 1200 liradan hesabıyla, sandığa 26 hissesi satın alınmıştır. Genel-İş ve Sağlık-İş sendikalarına binadan çıkmaları hususunda 4'üncü Noter kanalıyla mektup gönderilerek binanın tamamen boşalmasıyla, bakım ve badanasını 3000 liraya yapan, Habil Tunca işin bitiminde, sendikaya müstahdem olarak alınmıştır. Başkan Recep Ersöz ve Genel Sekreter M. Ali Ulus'un seçildiklerinden iki ay sonunda istifaları üzerine, Başkanlığa Kemal Yeşilova, Genel Sekreterliğe de ben getirildim. Porsuğun taşması, etrafındaki evlerin hasar görmesine binaen Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığından sağlanan 10 kişilik ev kredisinin toplantısında, Mali Sekreter Hasan Akyazı, Yönetimden Kemal Bör, Muhittin Ötügen, Ali Ergüner, İrfan Küçükerkan ve Hakkı Cızcız'ın taleplerine karşı çıkmıştım. Birkaç toplantının yapılması sonunda, sendika üyelerinin haklarına saygıyı olamayan bu kişilerle, çalışmam mümkün olmadığı kanaatiyle Genel Sekreterlikten istifa etmişimdir.

Yardımlaşma Sandığının Genel Kurulunda üçüncü defa Genel Sekreterliğe seçildiğim halde kabul etmeyerek istifamı vermişimdir.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

Hac Farızası için Fabrikadan aldığım, yıllık ücretli iznimi ve ücretsiz 15 günlük iznimin nihayete ermesiyle işimin başına döndüğümde, Malzeme ile İnceleme Kısımları birleştirilip Şef Recep Ersöz, beni de yardımcısı yapmışlar. Belinden rahatsızlığından İmalat Atölyesinden İnceleme Kısmı'na atanan Ahmet Öztüfekçi'nin emekliliğine kadar Postabaşı Priminin kesilmemesi için de, benim İnceleme Kısmı sorumlusu olmama rağmen, fedakarlık yapmam istendi, ben de prim almadan Postabaşı olmaya devam ettim.

Harb-İş'in 30 Mayıs 1967 de yapılan Genel Kurulunda Bşk. Recep Ersöz, Gnl. Sek. Tevfik Uzunyol, Mali Sek. Fevzi Özcan, Yönetime; İsmail Aşaner, Yılmaz Örnek, Sefa Tokel, Süreyya Demirbaş, Tahsin Ortaçakıroğlu, Süleyman Fıçı, Mehmet Uzala, Zeki Demircan ekibi olarak seçildik. 2 No.lu Toplu İş Sözleşmesinin miadı dolmak üzereydi. 3 No.lu sözleşme dokümanını hazırlığımız ile yeni sözleşme müzakeresine katılacakların seçimi için Federasyon Yönetim Kurul Üyesi İsmail Suakar ile ben Ankara'da yapılacak toplantı için görevlendirildik. Toplantıda, Federasyon İcra Kurul Bşk. Celal Bülbül, İkinci Başkan Remzi Durukan, Gnl. Sek. İlhami Açıksöz, yardımcısı Meral Aktari, Mali Sek. Naci Tuncel ile Ankara'dan Bşk.

Kenan Durukan; İstanbul'dan Bşk. Ali Osman Albayrak, Kayseri'den Bşk. Ahmet Okyay, Gölcük'den Bşk. Fevzi Uzun profesyonel ve ben yalnızca amatör olarak, MSB lığının Kara, Hava ve Deniz işyerleri işçileri için yapılacak 3 No.lu Toplu İş Sözleşmesi müzakere komisyonuna seçildik.

İlk önce MSB.lığı Müsteşarı Orgeneral Faruk Gürler Paşayı ziyaretimizde, Kıbrıs çıkarmasında gemide görevli sivil işçilerinin davranışlarını kınaması olmuş ve cevabı Fevzi Uzun vermiştir. MSB Bakanı Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nu ziyaretimizde, Bşk. Celal Bülbül 2 No.lu Sözleşme müzakerelerinde; MSB lığı temsilcilerinin çok katı davrandıklarını, yapılacak 3 No.lu sözleşmede de, aynı tutumda bulunulursa; Federasyonun anahtarını Sayın Bakan'a takdim edeceğini ifade etmiştir. 10 Mayıs 1968 günü MSB.lığı temsilcileriyle yapılan toplantıda, sözleşme tasarısı sunularak, 04 Haziran 1968 tarihinde Federasyon binasında; çarşamba, perşembe ve cuma günleri öğleden sonraları müzakere için toplanılması karar altına alınmıştır. Müzakerelerde Kenan Durukan, Federasyon Bşk. Celal Bülbül'ün tezlerine devamlı karşı hareketlerde bulunuyor, adeta bozgunculuk yaparak beni de kendi tarafına çekmek istemişti. Gölcük Sendikası ikiye bölünmüş Bşk.nı Fevzi Uzun'e karşı Mustafa Dündar ve Kenan Durukan devamlı irtibat halinde, MSB.lığı temsilcileri bu durumdan yararlanarak, işçi tarafının her talebine devamlı olarak karşı tavır alması sonunda, müzakerelerin kesilmesine sebep olunmuştur. Kenan Durukan'la, İşveren Temsilcileri dışında yaptığımız toplantılarda, "Sadece, birkaç mali madde üzerinde sözleşmeyi bitirelim" demesi Hukuk Müşavirimiz Mualla hanımın da Kenan'ın tarafını tutması, diğer müzakereci arkadaşlar ve ben bu gereksiz isteğe sert tepki göstermiş ve uzlaşmazlık zaptının tutulması için MSB.lığına gittiğimizde, bizden ayrı olarak giden Kenan Durukan'ın Müsteşar Faruk Gürler Paşa'nın yanında olduğunu öğrenmiştik. Bu durum üzerine, 22 Harb-İş sendika başkanını durumu değerlendirmek için Ankara'ya çağırılarak, yapılan toplantıda, kurulan teyp cihazına şahsen benim konuşmalarına karşı "Ben Federasyon Başkanlığı için gayri meşru yollara tevessül ediyorum. İsmail bey Allah'a benden daha yakındır, söylediklerinin hepsi doğrudur." sözleri üzerine, Federasyon İcra Kurulu ve Sendika başkanlarının oylarıyla, Onur Kuruluna verilme kararı alınmış. Onur Kurul, İstanbul'dan İhsan Caner, Eskişehir'den İsmail Aşaner, Kayseri'den Mustafa Uc, Adana'dan Halit Baysal ve İzmir'den Ethem Karaduman Bşk. lığında toplanılarak, Ankara Harb-İş Sendikasının Federasyon'dan ihracına oybirliğiyle karar verilmiş ve Türk-İş de bu kararımızı onaylayarak Ankara Harb-İş Sendikasını ihraç etmiştir. Ankara Harb-İş ve Gölcük'de kurulan As-İş sendikasıyla beraber yaptıkları sözleşmelerinde, Federasyonun aldığı mali haklara sahip olamamış ve MSB.lığının dayatmasıyla, ancak iki aylık bir süre sonra, aldığımız bu haklar As-İş'e üye olan işçiler de tanınmıştır. 4 Haziran 1968'de başlayan ve 7 Ocak 1969'da imzalanan Federasyon 3 No.lu sözleşmesiyle saat ücretlerine 75 krş. (altı aylık aralıklarla, 30-20-25 krş. olan zam ile senesine 1 krş. kıdem zammı ve 931 sayılı iş kanununda kendi isteğiyle işten ayrılanlara verilmeyen Kıdem Tazminat hakkımıza MSB. lığı temsilcilerinin verilmemesi için karşı çıkarak uyuşmazlığa gitmiş olursa da, kendi isteği ile ayrılan işçiye bu hakkın tanınması 3 No.lu sözleşmeyle sağlanmıştır. Geçmişte pek çok ustalarımız, kıdem tazminatı alabilmek için, kendilerini Tenzikat'a tabi tutturmak (işyerinden işveren tarafından kovulmak) yarışında bulunmuşlardır. 7 Ay süren müzakereler sonunda, Federasyon Mali Sekreter Naci Tuncel her oturum için 50 lira olmak üzere yaptığı bordroyu imzalamamı istediğinde, bordronun tuttuğum çizelgeye (örneğin; Haziran'da 4 oturum yapmışız.) uymadığından imzalayamam sözüme, şakada olsa, "Sen aptalsın!" demesine karşılık "Ben aptal olayım çünkü ben diğer müzakereye katılanlar gibi, profesyonel olmadığımın müzakere yapılmayan günlerde işyerimde çalışıyorum" cevabıma binaen, benim çizelgeme göre ayrıca bordro yapılmıştır.

Eskişehir Harb-İş'in tüzüğünde yöneticilerin profesyonelliği olmadan yıllık ücretli izinim ile 15 günlük ücretsiz iznimi ve iki defa 15 günlük de, istirahat raporu almama rağmen 21 gün işyerinden na'mezun durumda kalmış ve Hv. Kv.K.lığının 15 Kasım 1968 gün ve Per:0438-4782-68 sayılı yazısı ile "Ücretsiz izin süresinin kıdeminden sayılması" emriyle na'mezun durumum silinmiştir.

İşyerinde olmadığım günlerde, inceleme kısmının idaresini Niyazi Düztepe'ye bırakıyordum. İşyerine geldiğimde bir defasında, Niyazi'nin "Kardeşin Remzi beni takmıyor!" şikayetine binaen; bende Remzi'ye diğer arkadaşların yanında sert konuşmam kardeşimle aramızı açmıştır.

Sözleşme bitmiş işyerimde devamlı çalışıyorum. Bir gün arkadaşlardan Mustafa İrmeşe gece okulu derslerine çalışırken, Şef Recep Ersöz'ün kendisine sert davranması, ağlamasına ve benim de duyulanmama sebep olmuş ve Recep Ersöz'e ondan ben mesulüm diye çıkışmam neticesi Recep ile aramız açılmış ve incelemede artık çalışmak istemediğimden MRL Kısım Şefi Nevzat Sev'in ve öğle namaz sonrası cami çıkışında İkmal Müdürü Albay Hüseyin Dalkılıç'ın ikmal de çalışmam talebine de hayır demişimdir. Nihayet İş Hazırlama Şefi mühendis Harun Bayram beni İş Takip Kısmında çalışan Rasim Ongan ile takas yapmış, İnceleme Kısmı ihdas edilirken, Ahmet Öztüfekçi emekli oluncaya kadar almadığım postabaşılık primini Recep Ersöz hemen incelemenden ayrıldığım 16 Nisan 1969 günü Niyazi Düztepe'ye verilmesi için müracaat etmiştir.

İş Takip Kısmında çalışmam uzun sürmedi; çıraklık arkadaşım Tayyare Atölyeler Ustabaşısı Kemal Yeşilova kontrol odasına bir masa ilave ederek beni yanına almıştır. Görevim atölyelerin "Önceden Dağıtım" ve "Harcıalem" malzemenin programlanması ile İkmal'den temini.

Atölyeler İşletme Müdürü Y. Müh. Albay Tevfik Pekcan'ın Aksesuar Atölyelerinin tamir deposu durumuna dönüşmesinden kurtarılması için bir projenin yapılmasını önerdi. Tayyare ünitelerinin uçuş saatlerini doldurmasıyla birliğince sökülerek İkmal'e iade edilir ve yenisi alınır; İkmal Tamir Depodaki ünite de, bu ünitenin takım-avadanlık ve malzemesi olup olmadığı araştırılmadan, Bakım İş Hazırlama Plan ve Programcısı

tarafından atölyelere çekilmektedir. Dolayısıyla takım-avadanlık, deneme tezgâhı ve hatta malzemesi olmayan üniteler bakıma alınamadığından atölyeler adeta bir tamirlik ünite deposu durumuna getirilmiş olmaktadır.

İlk önce F-5 tayyaresi üzerindeki 400 kadar ünitenin bakım T.O.larının tespiti ve tayyare elektronik aksesuar, telsiz, radar, jet motor ve bordo atölye ustalarının da yardımlarıyla, fazla mesai yapılarak, "Ünite Parça No., Stok No. ve İsim" listesinde karşılıklarına ünitenin bakımında kullanılacak takım-avadanlık, deneme tezgâhı ve malzemelerinin varlıklarını harf ve rakamlarla gösteren bir neşriyatın İkmal IBM bilgisayarında programlanması sağlanmış; Bkm. Plan ve Programcılarına bir rehber neşriyatı olarak sunulmuştur. Pek tabii bu yayın değişiklikler icabı revizyona tabi tutulması gerekecektir. Diğer tayyarelere ve hatta yer teçhizatının da, ünitelerinin bakımı için böyle anahtar neşriyatın yapılması gerekmektedir. F-5 tayyarelerinin bakım-avadanlığının tespiti için bir haftalığına Bandırma'ya Ahmet Dalkıran ile beraber görevlendirilmiş ve durumu bir rapor yapıp vermiştik.

Harb-İş'in 27 Nisan 1969 günü yapılan 12'nci Genel Kurulunda, Sendika Ölüm Yardım Kolu Tüzüğü'nün günün koşullarına uydurulması için, bir evvelki Genel Kurulda görevlenen 5 kişilik komisyonun çalışması ve değişecek maddelerin Divan Bşk.nı Celal Bülbül'den oylamasını isteğime karşı Başkanın, "18 madde değişikliğinin bir anda oylanamacağı" tezine benim "Değişikliklerin gerekçeleri sendikanın aylık bülteninde yayınlandı üyeler haberdardır" uyarım oldu. İş Hazırlaman Numan Kasdemir ile ben ertesi günü Monitor Kursu için, Ankara IV'üncü Akşam Sanat Okulu Meslek Eğitim Merkezinde bulunmamız icap ediyordu ama değişiklik tasarısı oylanarak oy birliği ile kabul olundu. Sendikanın seçim neticesini beklemeden Genel Kuruldan ayrılmıştım. Ankara'daki okulda, Türkiye'nin muhtelif kamu sektöründen katılanlara, 15 günlük yöneticilikle ilgili uzmanlarca verilen uygulamalı kurslara devam ederken, aldığım bir mektupta, Sendika Genel Kurul yönetici seçiminde, en çok oyu aldığımı ve ikinci Başkan olduğumu içeren bu mektuba hemen istifamı yazarak Ankara'dan cevap vermiştim.

Genel Müdürümüz Hv. Tüm. Semih Alaybeyoğlu'dan Kartal Cevizli'de kurulacak kampımıza çadır, yatak v.s. emtianın sağlanması için aldığım mektubu, Hv. İkmal Daire Bşk.nı Tuğ. Reşat Başkan'ın sekreteri Üsteğmen Sevgi Göynüner'in (Hv.İkm. Okuldan tanırım) komutanından aldığı mektupla 12 Hv. Üs K. Iığına havalesi üzerine Yaşar Susuz ve Cevdet Selvi; verilen bir şat arabasına yüklenen çadır, yatak ve malzemeyi kamp mahalline taşımıştır. Gölcük sendikası Genel Kurul toplantısına Yılmaz Örnek ile birlikte, Kartal'da Cuma'yı kıldıktan sonra, kamp mahalline ulaştığımızda, katılanların kiralanan bir vapurla, Boğaziçi gezisi sonrası teybime memnuniyet röportajı yapmış ve geceyi kampta paşa için hazırlanan çadırdaki geçirmiş ve ertesi gün de Gölcük Genel Kurul toplantısına katılmıştık. Cevdet Selvi sorumlusu olduğu kamp kantininde açık vermesi, Sendika İcra-Yönetim kurullarının birkaç kere toplanmasındaki eleştirilere karşı, bonolarıyla bu açığını kapatmıştır.

Hava İkmal Merkezi'nin Reorganizesi için gelen 5 General ve yüksek rütbeli subay personel ile ilgilenen Kur.Yrb. Erdoğan Akunal, Mülhak Dilaver'den eski işçilerden biri ile görüşme isteği belirtince, Sendikamız 2'nci Bşk.nı Yılmaz Örnek, sözleşme müzakerelerine katıldığım, beni önermiş. Telefonla çağırıldım ve hiç unutmam, Ramazan ayının üçüncü günü karşımda 1959-60 yılları Neşriyat deposunda beraber çalıştığımız Erdoğan Akunal ile sarmaş dolaş olmuştuk. Sonra da açtım ağızımı, yumdum gözümü... Sözleşme müzakeresinde, her gün inkişaf eden teknolojinin üzerinde çalışan biz hava sınai işçilerinin, dikim evlerinde çalışanlarla bir kefiye konulduğumuzu, tayyarelerin yüksek tekniğine MSB.İği temsilcilerinin hiç değer vermediklerini, merkezimizden kalifiye ve genç işçilerin Avrupa'ya gidişlerinin devam edeceğini, yıllarca tayyarelerin bakımında, çalışmış vasıflı elemanlara değer verilmediğinden, genç yaşta istifa ederek, başka müesseselerde çalışmayı tercih etmekte olduğunu müzakerede beyan ettiğimiz de, "Anayasa'da çalışma hürriyeti var, herkes istediği yerde çalışır!" şeklinde cevaplar aldığımızı kendisine anlatmıştım.

Y.Müh. Albay Süleyman Karabulut ve ben, atölyelerin SG (sonradan gelecek) olan malzemelerin durumunu görüşme toplantısına katıldığımızda, Bkm. Md. Y.Müh. Albay Emrullah Uçkan, İkm. Md. Albay Muammer Bey, İş Hrz. Şefi Y.Müh. Albay Selahattin Kavuştu, Malzeme Ksm. Şefi Recep Ersöz, İş Hrz. Plan Programcı Tekniker Tefvik Uzunoğlu'dan oluşan toplantıda, HKT-67-1'e göre malzeme kısmının SG olan malzemelerin isteğini yenilenmemiş, beyanım üzere, Recep Ersöz'ün "Benim makamımda gözü var" demesine karşılık, bir iki aya kadar emekli olacağım müsterih ol!" demiştim.

Evet 28 Ekim 1971 günü benimle emekli olan 14 kişi Gnl.Md. Tüm. Samim Sırdaş'ın makamında vedalaşırken, Paşanın "Neden ayrılıyorsunuz?" sual sırası bana gelince, "Komutanım, emekliyimde elime daha fazla para geçecek" cevabım, şehre dönerken Selahattin Kavuştu Albay'ın "sen neden öyle konuştun?" demesine, "Gerçeği söyledim Albay'ım!" demiştim. Nitekim, çalışırken 1000 lira maaş alıyordum. Sosyal Sigorta Kurumunun 3575 sayılı Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı mevzuatına göre hesaplanarak 3 aylık peşin 3552 lira emekli maaşı bağlanmış ve bir aylığım 1184 lira olmuştur. Netice itibarıyla 46 yaş olarak genç yaşta, müesseseye tam faydalı olacağımız zamanda, 4 No.lu sözleşmenin neticesini beklemeden ayrılmış oldum.

İlk gün Ramazan arifesinde, bakkal Emin Alem'in ortağı Kara İsmail'in Kamyonuyla odun almaya Tekeciler köyüne gitmiş ve dönüşte Hacı Kadir Camii imamı İsmail Hoca'nın ramazan hazırlığında, kandillerin arıza dolayısıyla yanmadığı uyarısı üzerine, akşam namazı sonrası yağmur yağarken minarenin şerefesindeki lambaların arızasını izale ederek lambaların yanmalarını sağlamıştım. İsmail Hoca'nın isteği o sıralarda

camilerde moda olan mihrap yanlarına 2 lambalık mikadan sehpaları Rıza ustaya yaptırmış. Mekânı Cennet olsun İsmail Hoca'dan çok feyz almışımdır.

Taksitle Hikmet Erol'un annesinden aldığım, cephesi Diksi sokağına bakan 150 m².lik arsamda önceleri domates ürettim. Sonraları da, beslediğim 10 küçük baş hayvandan Minareci Karabulut Albaylara ve Sefa Tokel'e kurbanlık olarak satmıştım. Mutallıplı Sarı İmam'dan Yusuf Kapanoğlu ile ortak aldığımız 3 dönüm tarlayı kur'ayla doğu kısmı bana batı kısmı da Yusuf'a olmak üzere ikiye ayırmış, orman fidanlığından 10 tanesi Kanada, 50 tanesi de Selvi; köklü 2 yaşındaki kavakları orman idaresinden satın alarak sınırlarımıza 3 metre arayla dikmiştik. Cami arkadaşım, hurdacı Mehmet Albayrak'dan aldığım profil ve dikenli tel ile tarlamı muhafaza altına almış ve bir emme-basma tulumba çaktırıp 4 metreden taban suyunu çıkarmış, bir de Sağır Mustafa ustaya temeli beton, çatısı Marsilya kiremitli Briket'den bir bağ odası yaptırmıştım. Kütahya sulu ziraattan 50 adet 2 yaşlarında köklü vişne fidanı alarak, 34 adedini Ahmet dayımla 3 metre aralıkla dikmiştik.

Arkadaşım Mehmet Albayrak'a "Kışın günler geçmiyor, dükkân açmak istiyorum" demem üzerine evvela bir dükkân kiralamamı söylemesi sonrası Sakarya Caddesinde Cumapazar başındaki komşu M. Ali'nin dükkânını 150 TL. aylıkla kiralayıp Mehmet Albayrak'la İstanbul'a gittiğimizde, evvelce tuhafiye esnafı iken mal aldığı Yahudi Tüccar'a "benim orlon iplik alacağımı" söylemesi üzerine bizi kaliteli iplik Diana'yı pazarlayan Emniyet Şirketine götürmüş Satış Md. Marko'nun verdiği iplik renk çeşitlerini gösteren kataloglardan -biri kg. bedeli 67 TL olan Moher, diğeri kg. bedeli 82 TL olan Orlon- üç kg.lık botlar halinde ambalajlanmış paketlerden hemen hesaplayıp, Moher iplikten çok, fiyatı yüksek olan orlon ipliğinden az, 13.000 liralık almam, o güne kadar iplik alış-verişiyle ilgimin olmaması, kısa zamanda alış-verişi yapmam, Mehmet Bayraktar, benim bu işi yapacağıma kanaat getirmiş ve Eskişehir'e dönüşte çok sevindiğini söylemişti.

Bu arada, Emirceli Hasan ustanın oğlu Veysel de, ranzaları imal edip dükkana gelenlerin boya işleri bitinceye kadar, Kargo ile gelen evdeki ipliklerden ilk olarak Halise Halam oğlu İsmail Üdenir'e 20 liralık satış yapıp ilk siftah parayı uzun zaman tezgahımda saklamıştım. Bir zaman sonra, yanımdaki dükkân boşalınca, dükkân sahibi rızası üzerine, ara duvarın kalkmasıyla geniş bir dükkânım olmuştu. Yanımda kasap Zeki, karşımda beyaz eşya ve mobilya satan Hasan Hüseyin...

Kasada 5.000 lira olduğunda renk meselesi, haftada bir İstanbul'a gittiğim oluyordu. Diana'dan başka Yıldız, Nako ve Aksu markalı ipliklerini satan toptancılardan ve Rafet Karaman'ın tanıştığı Recep Haşatlı'nın Aksu'yu kaliteli boyatıp, Altın Orlon olarak sattığı iplikler. Recep Haşatlı müslümanlığı öne sürerek, Yahudi esnafla alış-veriş yapılmasına karşı, ama, kendinden alınan malın ancak, onda birine fatura verebiliyordu... Diana bir Yahudi şirket ama aldığımız malın tümünü faturalayıp bir hafta sonra postalıyordu...

İstanbul'a otobüs 20 lira malın nakil masrafı da 7,50 liraydı. Dükkânın Cumapazarına karşı olması nedeni ile satışlar hızlı olduğundan 3-4 çuval mal aldığım oluyor, Moher satışı Orlon'a kıyasla yavaş oluyordu. Diana'nın satışı çarşı esnafında kilosu 100 TL idi; ben 95 TL karşılığı sattığım için bazı müşteriler "ikinci mal mı?" şeklinde değerlendiriyordu. Esnafıkta öğrendiğim bir husus; malın üzerine %'de kârını koyup satmak, ucuza satıp da çok kazanırım fikrine katılamıyorum.

<Özel & Ailevi Ayrıntı İçeren Bölüm...>

2001 yılı sonrası gezilerim; 2 kere Astsubay Emekli Cemiyetinin organize ettiği guruplarla, Askeri kamplardan yararlanmakla, Doğu ve Batı Karadeniz gezileri, Çanakkale Şehitleri ziyareti Gelibolu gezisi Kapadokya gezisi, Ayvalık Burhaniye, Didim, Kuşadası, İzmir, Kayseri, Pendik Tuzla ve Bursa gezilerimdir; 2005 yılında 36 günlük Ramazan Umresini de icra ettim.

1'inci HİBM. Komutanı Tümğ. Semih Birdoğan'ın (2008-2009) emeklileri daveti ile yıllarca çalıştığımız işyerimizi ziyaret, Hava İkmal emeklileri olarak her yıl Anneler Günü'nde Gökmeydan Ziya paşa camiinde Hava

İkmal Emeklileri Pilav Günü¹ için bir araya gelerek eski günleri yad ile ve ikinci namaz sonrası da, pilavlarımızı yemek ve hatıra resimlerimizin çekimi sonrası vedalaşıyoruz.

Türk Harb-İş Eskişehir Şubesinin 19 Mart 2011 de yapılan Olağan Genel Kurul Toplantısına davetinde, yaptığım konuşmamda "Sizler de bir gün emekli olunca, bizler gibi, bir Emekli Lokalimiz olsaydı da, yılda bir değil, her zaman dertleşseydik diyeceksiniz. Onun için Subay, Astsubay ve Öğretmenlerin olduğu gibi bizlerinde bir lokali olmalı" uyarımın gerçekleştirilmesini çok arzulamışım.

Sıkça Sendikaya gitmekteyim ve hatta 2000 adet CD yaptırılıp üyelere dağıtılan Harb-İş Sendikasının resimli tarihçesinin² yapımında yardımcı oldum. Bu sözünü ettiğim her olayın, yapmış olduğum 14 klasörlük Hv.İkm.Mrk.de, iş hayatıma, Harb-İş sendikacılığıma, Eskişehir'e, dış seyahatlerime, düşünlere, nostalji beraberlikleri - arkadaş ve dostlara, en değerli varlıklarımıza, doğa, emekli pilavına, görev başında şehit olan 10 arkadaşımıza, manzaralara, iftar sofralarında ve biz emeklilerin Hv.İkm.Mrk. ziyaretine ait 1000 adete yakın fotoğraf bilgisayarımda görülmektedir.

1932 yılında öğretime Mutallıp Caddesi Mamure Camii yanındaki binada başlayan, Necati Bey İlk Okulu, ilk sınıfın 33 No. talebesi olmam hesabıyla ziyaret ettiğim bu okulun tarihçesinin başlangıcının yapılıp, bilgisayara yüklenmesi de bana kismet olmuştur.

Facebook'da "İsmail Aşaner" yazıp, okul paragrafı tıklamakla (72 yıl sonra ismi Suzan Gürcanlı olan) ilkokul çıkacaktır. Fotoğrafı tıklatınca da, 1935-1936 öğretim yılı 4. ncü sınıf resminin arkalarında burnum üstü görünen resmimle beni seçebileceksiniz!

87 yaşıma kadar hatırlayabildiklerimi yazmaya çalıştım...

Bilhassa gençlerin okuyarak bir ilham alırlar düşüncesindeyim. Okuyan herkese kalpten sevgi ve saygılarımı sunar "Sürçülisan ettiysem af ola!" diyerek teşekkür ederim!"

"...

*Ah kalasın nazlı yârim,
Yar gel akşam üstüne.
Ah gelen geçen söz ediyor,
Bu fakirin üstüne."*

¹ **HİKMET** (Hava İkmal Mensupları Emeklileri Toplantısı): İsmail AŞANER ve Yılmaz ÖRNEK'in önerisiyle 1990'lı yılların sonundan itibaren, Mayıs ayının ikinci pazar günleri, Gökmeydan Ziyapaşa Camii'nde ikinci vakti sonrası düzenlenen yıllık buluşma; pilav yenerek sohbet ediliyor, anı fotoğrafı çektiriliyor, masraf imece karşılanıyor...

² [Türk Harb-İş Sendikası Eskişehir Şubesi Tanıtımı](#)